

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:
ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ ΜΑΡΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΜΑΓΡΙΠΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2006

Αφιερωμένη στους γονείς
μου Μάριο – Ανδρούλλα,
στους αξιαγάπητους Λένα –
Πάυλο και στον καθηγητή
μου της Πληροφορικής-
Εργαστήριο κ. Παντελή
Αθανασόπουλο.

Σας ευχαριστώ
Με πολλή αγάπη.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Εισαγωγή	2
2. Μεθοδολογία	3-6
3. Η ιστορική εξέλιξη της Κοινωνικής Πρόνοιας για την τρίτη ηλικία μέσα στο χρόνο.....	7-22
4. Κρατική Μέριμνα	23-34
5. Διαμονή και Περιβάλλον.....	35-40
6. Επαγγελματική Απασχόληση και Αμοιβή.....	41-47
7. Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα και Ψυχαγωγία.....	48-58
• Ψυχολογία Ηλικιωμένων	48-49
• Η στάση της οικογένειας και η αντιμετώπιση από τους άλλους	49-52
• Ψυχαγωγία των Ηλικιωμένων.....	52-54
• Σεξουαλικότητα	54-55
• Υγεία	55-58
 Συμπεράσματα	 59-61
Βιβλιογραφία	62

1 . Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Η πτυχιακή εργασία μου ασχολείται με το θέμα της τρίτης ηλικίας, και με τα αισθήματα που νιώθουμε για τους ανθρώπους αυτούς. Αισθήματα συμπάθειας, εκτίμησης, αγάπης, σεβασμού. Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, κάνω μια ιστορική αναδρομή για τη ζωή των Κυπρίων. Η Κύπρος πριν και μετά το 1960 αναφορά στο σήμερα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επεξηγώ αναλυτικά τις κοινωνικές υπηρεσίες που διαθέτει το σύγχρονο κράτος-πρόνοιας της Κύπρου. Πως φροντίζει τους ηλικιωμένους και τι φροντίδες παρέχονται για το σκοπό αυτό. Επίσης τι ειδικότητες εργαζομένων απαρροφούνται για την καλύτερη παροχή υπηρεσιών στους ηλικιωμένους.

Κατόπιν γίνεται μια συμμετοχική παρατήρηση του περιβάλλοντος στο οποίο περνούν τις ώρες τους οι ηλικιωμένοι. Σ' αυτό το κεφ. αναλύω τα συμπεράσματα των συνεντεύξεων που από τις επισκέψεις μου στα γηροκομεία. Προσπάθησα να εκτιμήσω τα συναισθήματα των ηλικιωμένων μέσα από τους χώρους αυτούς και να τα συγκρίνω με τα άτομα που ζουν εκτός των γηροκομείων.

Αναφέρω επίσης τι κάνουν οι ηλικιωμένοι μετά τη σύνταξη τους και τι ευκαιρίες δίνει το κράτος για να τους απασχολεί ως ενεργά άτομα της κοινωνίας.

Στο τελευταίο κεφ. της Εργασίας μου αναλύω και προσδιορίζω τα προβλήματα της τρίτης ηλικίας.

2 . Μ Ε Θ Ο Δ Ο Λ Ο Γ Ι Α

Στην έρευνα αυτή εξετάζεται το φαινόμενο της Τρίτης Ηλικίας στην Κύπρο και οι πρόνοιες υπάρχουν για τη φροντίδα και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ηλικιωμένων. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η λήψη στοιχείων από γηροκομεία στην Πόλη και στο Χωριό στα οποία ζει μια μεγάλη μερίδα ηλικιωμένων, καθώς και η παρακολούθηση ηλικιωμένων που ζουν στο δικό τους σπίτι ή με τα παιδιά τους. Στόχος αυτής της έρευνας είναι η παρουσίαση του τρόπου ζωής των ηλικιωμένων στην παραδοσιακή Κυπριακή Κοινωνία (πριν το 1960), καθώς και τα προβλήματα που υπάρχουν τότε και τώρα στην ελληνική Κοινωνία.

Για τους σκοπούς αυτούς έχουν μελετηθεί δύο γηροκομεία: Η Στέγη Ηλικιωμένων «Σωτήρος» που βρίσκεται στο χωριό Λειβάδια και η Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Γεώργιος Β΄» Λάρνακας. Από τα Γηροκομεία αυτά πάρθηκαν συνεντεύξεις από το προσωπικό, τους ιδιοκτήτες των Γηροκομείων και κυρίως από τους ίδιους τους ηλικιωμένους. Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν κυρίως ανοικτού αλλά και κλειστού τύπου ερωτήσεις. Επίσης έχει γίνει επιτόπια συμμετοχική παρατήρηση για την καλύτερη διεξαγωγή συμπερασμάτων. Η χρησιμοποίηση του ερωτηματολογίου για τους σκοπούς της έρευνας δεν κρίθηκε ικανοποιητική λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν ορισμένοι ηλικιωμένοι και τις δυσκολίες στην απάντηση των ερωτηματολογίων που πιθανό να παρουσιάζονταν. Αρκετοί ηλικιωμένοι πάσχουν από διάφορες ασθένειες όπως προβλήματα όρασης, ακοής γεγονός που καθιστούν δύσκολη την ορθή και αντικειμενική συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Επίσης η Έρευνα είναι κυρίως ποιοτική και όχι ποσοτική, αφού δεν στηρίζεται σε ποσοστά και στατιστικά στοιχεία που αφορούν τους ηλικιωμένους. Παράλληλα η ποιοτική μέθοδος βασίζεται σε συγκριτικά

μικρότερο αριθμό περιπτώσεων επειδή στόχος είναι η διαμόρφωση μιας ολικής εικόνας για κάθε περίπτωση και όχι η ανακάλυψη γενικών τάσεων. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει αλλαγές στα ερωτήματα που τίθενται στο δείγμα που χρησιμοποιείται, με αποτέλεσμα ο Ερευνητής να είναι σε θέση να επικεντρωθεί σε θέματα που τον ενδιαφέρουν περισσότερο καθώς και στον τρόπο που συλλέγονται τα δεδομένα.¹ Αντίθετα, το ερωτηματολόγιο δίνει καθορισμένες ερωτήσεις και απαντήσεις.

Οι Στέγες Ηλικιωμένων οι οποίες θα μελετηθούν είναι όπως προανέφερα δύο. Η πρώτη Στέγη Ηλικιωμένων «Σωτήρος» είναι ιδιωτική. Λειτουργεί από το 1984 και έχει χωρητικότητα 34 ατόμων. Η Στέγη σήμερα φιλοξενεί 34 άτομα από 70 μέχρι 90 χρονών. Παράλληλα η «Στέγη Άγιος Γεώργιος Β΄» είναι κρατική, ηλικιωμένων και αναπήρων, η οποία λειτουργεί από το 1978 και έχει χωρητικότητα 27 ατόμων. Φιλοξενεί 25 άτομα. Συνολικά στο κάθε γηροκομείο πραγματοποιήθηκαν πέντε επισκέψεις και πάρθηκαν συνεντεύξεις από 5 ηλικιωμένους στο γηροκομείο στο χωριό Λειβάδια (4 γυναίκες και 1 άνδρας).

Εκτός από τους ηλικιωμένους που ζουν στα γηροκομεία πάρθηκαν συνεντεύξεις και από ηλικιωμένους που ζουν μόνοι στα σπίτια τους (πόλη ή χωριό) αλλά και ηλικιωμένους που ζουν με τα παιδιά τους. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα ήταν τυχαίο και όχι προκαθορισμένο. Σκοπός των συνεντεύξεων αυτών ήταν κυρίως η πληροφόρηση για τη ζωή τους στο γηροκομείο, τη ψυχολογία τους (αν είναι ευχαριστημένοι ή όχι) και πως βλέπουν οι ίδιοι τα γηρατειά.

1. Κυριαζής, Ν., Η Κοινωνιολογική Έρευνα, Αθήνα, 1999, σ.51

Παράλληλα συνεντεύξεις πάρθηκαν και από την Προϊσταμένη Επαρχιακού Γραφείου ευημερίας, Παγκύπριος Σύνδεσμος Ηλικιωμένων.

Η Μέθοδος την οποία έχω χρησιμοποιήσει για τη διεκπεραίωση της μελέτης αυτής παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα αλλά ταυτόχρονα και προβλήματα. Με τη μέθοδο των συνεντεύξεων τα άτομα έχουν τη δυνατότητα να μιλήσουν πιο ελεύθερα και αυθόρμητα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα πιο αντικειμενικές και μη καθορισμένες απαντήσεις. Παράλληλα τα άτομα της τρίτης ηλικίας τα οποία βρίσκονται στα γηροκομεία τις περισσότερες φορές παρουσιάζουν σοβαρές ασθένειες με αποτέλεσμα η επικοινωνία μεταξύ του ηλικιωμένου και του ερευνητή να μην είναι ικανοποιητική. Επίσης πιθανόν οι απαντήσεις των ατόμων να μην είναι ακριβείς ή πλήρως αντικειμενικές γιατί ίσως να φοβούνται τους ιδιοκτήτες των ιδρυμάτων στα οποία μένουν ή τα άτομα που τους φροντίζουν.

Παράλληλα σημαντικό πρόβλημα είναι η έλλειψη στατιστικών στοιχείων, για την κατάσταση των ηλικιωμένων τόσο σε θέματα διαμονής, υγείας, κ.τ.λ. Το Γραφείο Ευημερίας καθώς και άλλοι οργανισμοί δεν κατέχουν στατιστικές για θέματα των ηλικιωμένων ούτε και έχουν διεξάγει σημαντικές μελέτες που να παρουσιάζουν την κατάσταση και τα προβλήματα των ηλικιωμένων στην Κύπρο.

Ορισμένες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν είναι αρκετά παλιές και τα στοιχεία δεν αντιπροσωπεύουν τις σημερινές συνθήκες.

Στατιστικά στοιχεία έπρεπε να είναι διαθέσιμα για το ποσοστό των ηλικιωμένων που διαμένουν σε γηροκομεία, αυτών που μένουν σε χωριά ή σε πόλη. Παράλληλα για το ποσοστό των ηλικιωμένων που επισκέπτονται τα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου και ιδιωτικών

ιατρών, στατιστικά στοιχεία για τις παθήσεις των ηλικιωμένων και τη διαμονή τους σε νοσοκομεία. Επίσης σημαντικό θα ήταν να υπάρχουν στοιχεία για τον αριθμό των ηλικιωμένων που παίρνουν βοήθημα από το γραφείο Ευημερίας και του ανάλογου ποσού καθώς και ανάλογα στοιχεία για τις συντάξεις των ηλικιωμένων από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεως.

3. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Η Τρίτη ηλικία είναι ένα φαινόμενο το οποίο στον 21^ο αιώνα απασχολεί σε μεγάλο βαθμό τις περισσότερες εκβιομηχανοποιημένες κοινωνίες. Λόγω της βελτίωσης του τρόπου ζωής, υπήρξε μείωση των γεννήσεων και των θανάτων με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται αύξηση του μέσου όρου ζωής των ανθρώπων και παράλληλη αύξηση του ποσοστού που κατέχουν τα άτομα της Τρίτης ηλικίας στις σημερινές σύγχρονες κοινωνίες.

Οι έννοιες γηρατειά και Τρίτη ηλικία είναι δύσκολο να οριστούν, αφού υπάρχουν πολλές διαφορετικές απόψεις. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας το γήρας του ανθρώπου είναι μια φυσιολογική διαδικασία, που αρχίζει από τη στιγμή της σύλληψης και που επιφέρει χαρακτηριστική μεταβολή του είδους σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Η Παγκόσμια Συνέλευση Γήρατος ορίζει ως αρχή της Τρίτης ηλικίας τα άτομα άνω των 60 χρόνων. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Ερωτοκρίτου (1995) ο οποίος υποστηρίζει ότι η Τρίτη ηλικία σύμφωνα με τους Γάλλους γεροντολόγους είναι η ηλικία που ξεπερνά τα 60 χρόνια και καθορίζει ως τέταρτη ηλικία αυτή που υπερβαίνει τα 75 χρόνια. Σήμερα μάλιστα με την παράταση του μέσου όρου ζωής οι διάφοροι επιστήμονες να μιλούν για μια Πέμπτη ηλικία των υπεργερόντων, δηλαδή των ατόμων άνω από 90 ετών. [Η Μπωβουάρ (1980) υποστηρίζει ότι οι ηλικιωμένοι εκτός από την ηλικία διαφοροποιούνται και από άλλους παράγοντες όπως η υγεία, η ψυχολογία η απασχόληση¹ κ.τ.λ.]. Τα γηρατειά περιλαμβάνουν φυσικές αλλαγές στο σώμα μας, ψυχολογικές αλλαγές νοητικές και κοινωνικές αλλαγές: πως μας βλέπουν οι άλλοι, τι

¹ Atchley R.C., Social forces and Aging, 1985, σ.4

μπορούμε να περιμένουμε, και τι περιμένουν οι άλλοι από εμάς.

Σύμφωνα με τον Ερωτοκρίτου (1995) οι αιτίες που οδηγούν στα γηρατειά κατά την ιατρική επιστήμη είναι δύο: α) Οι περιβαλλοντικές δηλαδή οι συνθήκες ζωής, οι υγιεινολογικές συνθήκες και οι συνθήκες εργασίας και β) οι ατομικές που έχουν σχέση με τη διατροφή, την καθιστική ζωή, αρρώστιες, τη μη ικανοποιητική ανάπαυση, και επίσης τη ψυχολογική συμπεριφορά.

Ο ρόλος των ηλικιωμένων ατόμων καθώς και η κοινωνική τους μεταχείριση αλλάζει σταδιακά παράλληλα με τις κοινωνικές αλλαγές. Μια ιστορική παρουσίαση του φαινομένου αυτού στις Δυτικές χώρες με επίκεντρο όμως την Κυπριακή κοινωνία, κάνει ορατή την αλλαγή αυτή. Ο Ιπποκράτης, ο οποίος ήταν από τους πρώτους που ασχολήθηκε με τα στάδια της ανθρώπινης ζωής, τα παρομοίασε με τις τέσσερις εποχές του χρόνου, σημειώνοντας ότι τα γηρατειά είναι αντίστοιχα με το χειμώνα, ενώ ο Αριστοτέλης απέδωσε τα γηρατειά στην απώλεια θερμότητας του σώματος.² Αργότερα ο Αμερικανός Νασέρ, καθιέρωσε ένα ειδικό κλάδο της Ιατρικής που τον ονόμασε γηριατρική. Το 1912 ίδρυσε Εταιρία Γηριατρικής στην Νέα Υόρκη και τα τελευταία χρόνια μαζί με την γηριατρική ανέπτυξε και μια άλλη επιστήμη που σήμερα λέγεται γεροντολογία. Η γεροντολογία δεν ασχολείται με την παθολογία των ηλικιωμένων αλλά με την ίδια τη διαδικασία των γηρατειών. Στη συνέχεια διάφοροι επιστήμονες ερευνούν και γράφουν για το θέμα των γηρατειών καθώς και για τη σταδιακή αλλαγή που παρατηρείται κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Έτσι αναπτύσσονται διάφορες θεωρίες για το θέμα αυτό.

Η θεωρητική οπτική της «νεωτερικότητας» είναι αυτή που παραδοσιακά χρησιμοποιούνταν στις ιστορικές έρευνες για το σχολιασμό

2.Μπωβούρ.Σ. Τα γηρατειά, εκδόσεις Γλάρος 1980, σ.21

των αλλαγών στην μεταχείριση των ηλικιωμένων ατόμων. Ξεκινά με την ιδέα του ότι στις προβιομηχανικές κοινωνίες οι ηλικιωμένοι είχαν συγκεκριμένα πλεονεκτήματα τα οποία έχασαν στη διαδικασία της εκβιομηχανοποίησης. Παλιά οι ηλικιωμένοι θεωρούνταν ως άτομα που κατείχαν την γνώση και την παράδοση. Οι αρχηγοί της οικογένειας έπαιρναν αποφάσεις για όλους τους τομείς της ζωής: οικονομία, πολιτική, θρησκεία, κοινωνία.³

Στις προβιομηχανικές κοινωνίες οι ηλικιωμένοι εκτός από τις σημαντικές κοινωνικές θέσεις, κατείχαν παραδοσιακά και την ηθική, καθώς επίσης και ένα κοινωνικό πλεονέκτημα το οποίο ενσωματώθηκε στο σεβασμό των ηλικιωμένων.⁴ Η κοινωνική θέση των ηλικιωμένων επιβεβαιωνόταν με πολλούς τρόπους – θεσμούς, περιουσία, νόμος, θρησκευτικό δόγμα, και το εμπόριο. Σταδιακά όμως με την αύξηση της χρήσης του αέρα, του νερού, της ηλεκτρικής δύναμης – ενέργειας, η σχέση μεταξύ του ανθρώπινου δυναμικού και της παραγωγής αγαθών μειώθηκε, εξασθένησε. Λόγω του ότι η παραγωγή στηριζόταν λιγότερο στα ανθρώπινα χέρια και περισσότερο στην τεχνολογία, η δύναμη στη λήψη των αποφάσεων μετακινήθηκε από πολλούς ιδιοκτήτες γης – γαιοκτήμονες σε σχετικά λιγότερους εργοστασιάρχες και εμπόρους, γεγονός που μείωσε τη δύναμη των πατριαρχικών οικογενειών. Έτσι οι ηλικιωμένοι που είχαν τον έλεγχο των παραδοσιακών κοινωνιών σαν κατηγορία έγιναν στόχος αυτών που ήθελαν να αλλάξουν το σύστημα. Έτσι όχι η ανικανότητα ή οι ελλείψεις τους οδήγησαν τους ηλικιωμένους στο να χάσουν τις προνομιούχες θέσεις τους, αλλά το γεγονός ότι ήταν σύμβολα μιας ξεπερασμένης κοινωνικής τάξης.

3. Atchley, R. C. Social forces and Aging, 1985, σ.43

4. ό.π., σ.62

Παράλληλα πολλοί άλλοι παράγοντες οδήγησαν στο να χάσουν οι ηλικιωμένοι το κύρος τους όπως: η αύξηση του πληθυσμού, η ανάπτυξη μιας ιδεολογίας προόδου μέσω αποδοτικότητας της τεχνολογίας και της γραφειοκρατίας, η εμφάνιση της αφυπηρέτησης ως κοινωνικής καθιέρωσης, η μεγάλη μετανάστευση, η αύξηση της ανισότητας και ανάπτυξη του πλούτου, του εμπορίου και του ατομικισμού. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω ο ηλικιωμένος αποβάλλεται λίγο πολύ βίαια από την κοινωνία. Ο ηλικιωμένος άνθρωπος είναι αυτός που δεν μπορεί πια να εργαστεί κι έχει γίνει ένα άχρηστο στόμα για να το θρέψουν οι άλλοι. Η κατάσταση του δεν εξαρτάται μόνο από βιολογικούς παράγοντες αλλά και από πολιτιστικούς.⁵ Έτσι μετά τον 19^ο αιώνα καθιερώθηκε η θεωρία των γηρατειών ως αναπόφευκτη παρακμή των φυσικών αλλά και των πνευματικών ικανοτήτων.⁶

Στις σύγχρονες κοινωνίες για κάθε άτομο τα γηρατειά ταυτίζονται και με τη φθορά, πράγμα το οποίο φοβίζει. Τα γηρατειά βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με το ιδεώδες του άντρα ή της γυναίκας που καλλιέργησε ο άνθρωπος από νεαρή ηλικία. Και η άμεση φυσική αντίδραση είναι να τα απορρίψει, εφόσον ταυτίζονται με την εξασθένηση του οργανισμού, την ασχήμια και την αρρώστια.

Χαρακτηριστικά σύμφωνα με το Λέβι Στρως οι Ινδιάνοι Ναμπικουάρα χρησιμοποιούν συγκεκριμένο όρο που σημαίνει νέος και ωραίος και άλλο όρο που σημαίνει γέρος και άσχημος.

Κάθε κοινωνία έχει την τάση να ζει και να συνεχίζει τη ζωή. Εγκωμιάζει τη δύναμη και τη γονιμότητα που συνδέονται στενά με τα νιάτα και φοβάται τη φθορά, την στείριότητα και την αδυναμία των

5. Μπωβουάρ.Σ. Τα γηρατειά, εκδόσεις Γλάρος 1980, σ.45

6. Atchley.R.C., ό.π, 1985, σ.62

γηρατειών.⁷ Για το λόγο αυτό οι ηλικιωμένοι περιθωριοποιούνται, χάνουν το κύρος τους και αντιμετωπίζονται με προκατάληψη. Με τον τρόπο αυτό οι άνθρωποι προσπαθούν να εκδιώξουν τον προσωπικό τους φόβο για τα γηρατεία και αρνούνται ασυνείδητα να δεχτούν πως θα φτάσουν κάποτε σ' αυτές τις ηλικίες.

Οι ηλικιωμένοι μπροστά στις τόσες αλλαγές που παρουσιάζει ο σύγχρονος κόσμος, αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα, τα οποία μεγαλώνουν παράλληλα με την αύξηση του ορίου ζωής. Σύμφωνα με τον Ερωτοκρίτου η αύξηση του μέσου όρου ζωής και ως εκ τούτου η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων οφείλεται στην ιατρική επιστήμη και στους αγώνες της.⁸ Καθώς οι ανθρώπινες κοινωνίες απέκτησαν την ικανότητα να ελέγχουν τις αρρώστιες, το όριο ζωής έχει αυξηθεί και ο θάνατος έχει μετατοπιστεί σε κατοπινό στάδιο. Σε συνδυασμό με την μείωση του ρυθμού των γεννήσεων έχουμε σαν αποτέλεσμα ένας μεγαλύτερος αριθμός ατόμων να μετακινείται στις μεγαλύτερες ηλικίες και ένας μικρότερος αριθμός παιδιών να μπαίνουν στον πληθυσμό, με αποτέλεσμα να έχουμε ένα «ηλικιωμένο πληθυσμό». Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι γύρω στο 1600 μ.Χ. στην Ευρώπη σημειώνεται μείωση των θανάτων με επακόλουθο την πολύ μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, ενώ παράλληλα παρατηρείται μείωση του ρυθμού γεννήσεων.⁹ Σήμερα ο μέσος όρος ζωής αυξήθηκε κατά 25 χρόνια γι' αυτό και τα άτομα που έχουν ηλικία 40 χρόνων θεωρούνται ότι βρίσκονται στο μέσο της ζωής τους. Για παράδειγμα το 1888 μ.Χ. στην Ευρώπη μόνο το 7% ήταν άνω των 60 χρόνων, ενώ σήμερα το ποσοστό έχει αυξηθεί στο 27%.¹⁰ Παράλληλα σημαντικό είναι και το γεγονός ότι οι γυναίκες ζουν πιο πολλά χρόνια από τους άνδρες. Σύμφωνα με τον

7. Μπωβουάρ, Σ. ό.π., 1980, σ.11, 45

8 Α. ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ, Η Ψυχολογία και η Σεξουαλικότητα της 3^{ης} ηλικίας, Κύπρος, 1995, σ.13, 19

9. Aitchley, R. C., Social forces and Aging, 1985, σ.19,27

10 Α. ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ, ό.π., σ.19

Palmore (1980) ο λόγος για τη διαφορά αυτή παραμένει άγνωστος αλλά υπολογίζεται ότι πιθανό να οφείλεται σε διαφορές φύλου, περιβάλλοντος και κοινωνικών ρόλων, καθώς και σε γενετικές διαφορές.¹¹

Μέσα από όλες τις αλλαγές αυτές οι ηλικιωμένοι προσαρμόζονται πιο δύσκολα στο νέο τους περιβάλλον. Συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της *εξάρτησης* το οποίο οδηγεί στην ανασφάλεια και στον φόβου με αποτέλεσμα ένα ποσοστό ηλικιωμένων να επιδιώκουν την «ιδρυματική προστασία», μία δεύτερη μερίδα να αγκιστρώνεται στους δικούς τους, να γίνεται απαιτητική, δύστροπη, προβληματική για τον εαυτόν της και τους γύρ, και μία τρίτη να αποσύρεται.¹² Παράλληλα δημιουργείται ο φόβος και η ανασφάλεια για το στένεμα του κύκλου της ζωής, του αποχωρισμού-θανάτου συγγενών, συνεργατών, φίλων, περιορισμό εξουσίας, και ελάττωση κοινωνικής συναναστροφής. Ένας άλλος παράγοντας που δυσκολεύει την ομαλή προσαρμογή των ηλικιωμένων είναι η αφυπηρέτηση, η οποία μειώνει την αξία των ηλικιωμένων επειδή βασίζεται στην υπόθεση ότι δεν ήταν πλέον ικανοί και έτσι τους μεταφέρει σε μία λιγότερο επιθυμητή εισοδηματική κατηγορία.¹³

Σύμφωνα με τον Πατσάκα για τον πολύ κόσμο, η αφυπηρέτηση και η έξοδος ενός εργαζομένου στην σύνταξη συγχέεται με την αρχή της Τρίτης Ηλικίας και κατ' ακολουθία με την έναρξη της γεροντικής στην κυριολεξία ηλικίας. Είναι μία άποψη η οποία δεν ανταποκρίνεται καθόλου στην πραγματικότητα, αφού υπάρχουν επαγγέλματα τα οποία λόγω της επικινδυνότητας τους δεν είναι δυνατό να εκτελούνται επί μ μακρόν.¹⁴

Για τον λόγο αυτό ο ηλικιωμένος βρίσκεται στο περιθώριο και χωρίς να

11 Atchley R.C., ό.π. σ.27

12 Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατεία Παγκόσμιο Σεμινάριο για τα Γηρατεία, 1983, σελ.90-91

13 Atchley R.C., ό.π., 1985, σ.47

14. Πατσάκα. I. A., Η Τρίτη Ηλικία στα τέλη του Εικοστού αιώνα. Αθήνα, 1992, σ.25

αναγνωρίζεται σαν παραγωγικό μέλος, δεν διαθέτει παρά μόνο την κατοικία του για να αποδείξει την ύπαρξη του. Εκεί έχει ζήσει κι εκεί επιθυμεί να πεθάνει, είναι ο τόπος και το σύμβολο ταυτόχρονα της αυτονομίας του και της ανεξαρτησίας του. Πολλές φορές όμως ηλικιωμένοι χωρίς προβλήματα φροντίδας και αυτοεξυπηρέτησης, εισάγονται σε ιδρύματα για στεγαστικούς ή άλλους κοινωνικοοικονομικούς λόγους. Έτσι οι γονείς παραμελούνται και απομονώνονται από τα παιδιά τους.¹⁵

Ο Atchley όμως υποστηρίζει ότι, σε αντίθεση με το γνωστό μύθο, οι ηλικιωμένοι δεν είναι απομονωμένοι από τα ενήλικα παιδιά τους και ούτε αυτά τους παραμελούν ειδικά όταν οι ηλικιωμένοι γονείς χρειάζονται βοήθεια. Όταν οι γονείς μπαίνουν στην μεγάλη ηλικία τείνουν να χρειάζονται μεγαλύτερη βοήθεια και υποστήριξη, οι επισκέψεις ή η επικοινωνία τείνει να είναι καθημερινή, ειδικά όταν έχουν σοβαρές χρόνιες ασθένειες ή αναπηρία και υπάρχουν πολύ περισσότερα «να κάνουν» σ' αυτό το στάδιο: δουλειές του σπιτιού, ψώνια και μεταφορική εξυπηρέτηση.¹⁶

Οι ίδιες αλλαγές αναφορικά με τους ηλικιωμένους παρουσιάζονται και στην Κύπρο αφού οι ριζικές αλλαγές στην κοινωνική δομή και γενικά στον τρόπο των ρυθμών της ζωής, οδηγούν στα μέσα περίπου του 20^{ου} αιώνα στη μετάβαση από την παραδοσιακή στη σύγχρονη Κυπριακή εποχή. Η κοινωνία της Κύπρου ήταν μέχρι το πρόσφατο παρελθόν μια κοινωνία αγροτική. Οι περισσότεροι άνθρωποι ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία και ζούσαν σε μικρούς οικισμούς. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, ποσοστό μεγαλύτερο του 20% ζούσε σε χωριά, και το 1955 η αναλογία των κατοίκων της υπαίθρου σε σύγκριση με εκείνους των πόλεων ήταν 60%. Το βιοτικό επίπεδο, όπως

15. Εθνική Επιτροπή Κύπρου, ό.π. σ.184

16. Atchley. R.C., ό.π., 1985, σ.151

και το επίπεδο μόρφωσης ήταν πολύ χαμηλό. Επίσης οι φυσικές καταστροφές της αγροτικής παραγωγής από θεομηνίες, που δεν ήταν σπάνιες, οδηγούσε συχνά στην έσχατη πενία.

Η ανάγκη και τα κοινά προβλήματα είχαν δημιουργήσει στενούς δεσμούς μεταξύ των ανθρώπων της κοινότητας, που εκδηλώνονται με τη μορφή της αλληλοβοήθειας. Εργασίες όπως το φύτεμα του αμπελιού, ο θερισμός, ο τρύγος, ακόμη και το κτίσιμο κοινόχρηστων χώρων ή η μεταφορά ξύλων και άλλων φορτίων, είχαν συλλογικό χαρακτήρα ενώ σημαντικά γεγονότα όπως η γέννηση, ο γάμος, η φροντίδα του νεκρού ήταν κοινή υπόθεση.

Στις κλειστές κοινωνίες της Κύπρου είχε αναπτυχθεί υψηλού βαθμού οικογενειακή συνείδηση που ξεπερνούσε τα στενά όρια της οικογενείας και επεκτεινόταν σε κείνα της γενιάς. Ταυτόχρονα η παντελής έλλειψη οποιασδήποτε κρατικής μέριμνας και προστασίας είχε δημιουργήσει μια έντονη κοινωνική συνείδηση, τόσο στην κοινότητα, όσο και στην ευρύτερη περιοχή «συμπλέγματος χωριών».¹⁷

Παράλληλα η οικογένεια κατείχε ισχυρή θέση στην κοινωνία και η οικογενειακή επιχείρηση ήταν η πιο συνηθισμένη μονάδα του παραγωγικού συστήματος. Το γεγονός ότι οι συγγενικοί δεσμοί ήταν στη βάση της παραδοσιακής οικονομικής δραστηριότητας συνέτεινε στην ενδυνάμωση της παράδοσης, εφόσον οι κοινωνικοί θεσμοί προδιαγράφουν τα πλαίσια και η κοινότητα επικυρώνει και ελέγχει τους δεσμούς αυτούς.¹⁸ Έτσι μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας αυτής η θέση των γηραιότερων μελών της οικογένειας και κατ' επέκταση της κοινότητας ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Οι παλαιότεροι συγκέντρωναν την πείρα, τη γνώση παραδοσιακών μεθόδων, κατασκευών, τεχνικών, συνταγών, προβλέψεων τη σοφία στην οποία στηριζόταν η επιβίωση της

17. Κάνθος, Θ., «Η καθημερινή ζωή των Κυπρίων κατά τον 18^ο και 19^ο αιώ.», Λευκωσία, σ.194

18. Ράγκου, Ε. Ν., Όψεις Κοινωνικής μεταβολής, Λευκωσία, 1983, σ.13

κοινότητας. Ήταν επίσης οι φορείς και οι θεματοφύλακες των θρησκευτικών παραδόσεων και των πατροπαράδοτων ηθών και εθίμων που διατηρούσαν τη συνοχή της κοινότητας.

Σύμφωνα με τον Παπαχαραλάμπους (1968:61) κυρίαρχη ήταν η μορφή του πατέρα, τον οποίο παρομοίαζαν με το «στύλο» του σπιτιού που στήριζε τη στέγη του παραδοσιακού σπιτιού, ενώ η μητέρα με τη στοργική φροντίδα ήταν το «φανάρι» του σπιτιού. Ο σεβασμός των παιδιών προς τους γονείς διατηρούνταν ως το τέλος της ζωής, και όταν ερχόταν το τέλος κάποια παιδιά ήταν πάντα εκεί, ιδιαίτερα οι κόρες για να φροντίσουν τον ηλικιωμένο στην αρρώστια και να του κλείσουν τα μάτια. Οι παππούδες ζούσαν και πέθαιναν στη δική τους γωνιά στο σπίτι, ή στο κρεβάτι τους. Στις μεγάλες γιορτές και στα σημαντικά οικογενειακά γεγονότα γύρω τους μαζευόταν όλη η οικογένεια, παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα. Η βαθιά θρησκευτικότητα συνέτεινε στη διατήρηση της συνοχής της οικογένειας, μιας συνοχής που αντανακλούσε τις καθιερωμένες σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ των μελών της.

Το 1945 εισάγεται νόμος από τους Βρετανούς σύμφωνα με τον οποίο αποτελούσε ποινικό αδίκημα το να μην συντηρεί κάποιος τους ηλικιωμένους γονείς. Η φροντίδα των γονιών στην Κύπρο ήταν κύριο μέλημα των παιδιών, το οποίο επέβαλλαν πανάρχαιοι άγραφοι νόμοι, και ο νόμος που εισήγαγαν οι Βρετανοί ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα, δεν ήταν τίποτα άλλο παρά η νομοθετική επισφράγιση μιας καθιερωμένης κοινωνικής συμπεριφοράς.

Στην κοινωνία αυτή η ηλικία στην οποία μπορούσε κάποιος να θεωρηθεί γέρος δεν ήταν η ίδια με τη σημερινή. Για παράδειγμα πίστευαν ότι στην ηλικία των 60 ετών οι άνθρωποι ήταν τόσο γέροι ώστε να μωραίνονται, να χάνουν το νου τους. Αυτό οφειλόταν στο πρόωρο γήρας που παρατηρούνταν στην Κυπριακή κοινωνία και του οποίου βασικές αιτίες ήταν η έλλειψη ατομικής φροντίδας, συνθηκών υγιεινής,

στερημένη διατροφή και σκληρή δουλειά. Οι γυναίκες γεννούσαν πολλά παιδιά, γιατί η γεωργική παραγωγή χρειαζόταν χέρια και ακόμη γιατί λόγω των συνθηκών ζωής πολλά απ' αυτά πέθαιναν.¹⁹ Η διάδοση των ασθενειών, λόγω κακών συνθηκών υγιεινής και η ελλιπείς ιατροφαρμακευτική περίθαλψη είχαν τραγικές συνέπειες. Στους ηλικιωμένους η φτώχεια, η μιζέρια και η αρρώστια μαζί με την αδυναμία και όλα τα συνεπακόλουθα των γηρατειών, δημιουργούσαν μια εικόνα αθλιότητας.

Οι συνθήκες ζωής δεν βελτιώθηκαν ουσιαστικά με την άφιξη των Βρετανών, γιατί γι' αυτούς προτεραιότητα είχαν τα έργα υποδομής και η διατήρηση του νόμου και της τάξης και όχι η κοινωνική πρόνοια για τον ντόπιο πληθυσμό. Αυτός ήταν και ένας από τους λόγους της υπανάπτυξης της Κύπρου. Η Κύπρος πριν το 1960 μπορούσε να θεωρηθεί ως υποανάπτυκτη κοινωνία σε σύγκριση με τις δυτικές κοινωνίες και αυτό γιατί οι διάφοροι κατακτητές που κρατούσαν στα χέρια τους το νησί για αιώνες μέχρι το 1960 αδιαφόρησαν για τη δημιουργία της αναγκαίας υποδομής για την ανάπτυξη της κοινωνίας.²⁰

Έτσι αφού δεν υπήρχε κοινωνική πρόνοια για τον πληθυσμό, η φροντίδα των εξαρτημένων ατόμων, παιδιών, ασθενών και γερόντων, παρέμενε αποκλειστικά ευθύνη της οικογένειας, που διατηρούσε το παραδοσιακό σχήμα: σφικτοδεμένη αυτάρκη οντότητα με αλληλοβοήθεια και αλληλεξάρτηση των μελών της. Τα θεμέλια αυτού του συστήματος, που εξασφάλιζε τη θαλπωρή των γερόντων στα πλαίσια της οικογένειας, κλονίστηκαν από τις σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που εμφανίστηκαν μετά το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και επιταχύνθηκαν μετά την Ανεξαρτησία το 1960.

19. Κάνθος, Θ., ό.π. σ.12.

20. Ράγκου, Ε. Ν., ό.π. σ.13

Μετά την ανεξαρτησία η οικονομία σημείωσε αλματώδεις προόδους που είχαν σαν αιτία τις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας, με αποτέλεσμα τις αλλαγές στη ζήτηση της αγοράς εργασίας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου. Η στροφή της οικονομίας προς την εκβιομηχανοποίηση άρχισε να δημιουργεί νέους τύπους κοινωνικών σχέσεων και εισήγαγε καινούργιες αξίες ευνοϊκότερες για την κινητικότητα του πληθυσμού. Το κράτος άρχισε σταδιακά να προσφέρει αυξημένες ευκαιρίες για παιδεία σε πλατύτερα λαϊκά στρώματα και η τυπική μόρφωση να παίρνει καλύτερη θέση μέσα στο σύστημα αξιών που επικρατούσε ως τότε. Παράλληλα οι πόλεις άρχισαν να μεγαλώνουν με ταχύτερους ρυθμούς και ο πληθυσμός τους να υπερέχει αριθμητικά αυτού της υπαίθρου. Από το 1960 οι πόλεις συγκέντρωναν τις ηλικίες στις οποίες περιλαμβάνεται ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός, καθώς και η μαθητιώσα νεολαία, ενώ τα χωριά υπερείχαν σε αριθμό ηλικιωμένων ατόμων. Παράλληλα περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες είχαν την τάση να αναζητούν εργασία στα αστικά κέντρα πράγμα που αποδεικνύεται από το μικρότερο αριθμό των ανδρών στα χωριά σε σύγκριση με τις πόλεις.²¹

Στη Δύση οι αλλαγές αυτές προκάλεσαν τη διάσπαση των παραδοσιακών οικογενειών και κατέδειξαν την αδυναμία των μελών της να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις προς τους ηλικιωμένους γονείς. Αρχικά η ευθύνη των ηλικιωμένων ανατέθηκε στην οικογένεια και στη συνέχεια μετατέθηκε στο κράτος.²²

Στη δεκαετία του 1960 ήταν φανερή η ανάγκη για παροχή φροντίδας σ' ένα συνεχώς αυξανόμενο πληθυσμό ηλικιωμένων και η ανάγκη αυτή επιτάχθηκε στη δεκαετία του 1970. Άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών αυξήθηκαν από 5.9% το 1960 σε 7%, το 1973. Το κράτος

21. Ράγκου, Ε. Ν., ό.π. σ.14,36

22 Atchley,R.C., ό.π. σ.56

υποχρεώθηκε να αναπτύξει σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πρόνοιας για να καλύψει ως ένα τουλάχιστο βαθμό αυτές τις ανάγκες.

Όσον αφορά την κρατική μέριμνα, η δημοτική επιτροπή Λευκωσίας ιδρύει το πρώτο «πτωχοκομείο» στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, μέσα στον εγκαταλειμμένο στρατώνα των Άγγλων πάνω από την Πύλη Αμμοχώστου.²³ Στη συνέχεια ιδρύονται και άλλα πτωχοκομεία από τα Δημαρχεία των πόλεων, όμως αυτά δεν φαίνονται να λύνουν τα προβλήματα των ηλικιωμένων. Μετά τη δεκαετία του 1960 έγινε πλέον φανερό ότι υπήρχε ουσιαστικό πρόβλημα και έπρεπε να περάσει η φροντίδα των ηλικιωμένων από την οικογένεια στο κράτος.

Η Τουρκική εισβολή το 1974 και ο εκτοπισμός του ενός τρίτου του πληθυσμού, επέφεραν απότομες αλλαγές και επιτάχυναν την εμφάνιση προβλημάτων φροντίδας των ηλικιωμένων, λόγω της διάλυσης κοινοτήτων και της διασποράς των μελών της οικογένειας. Ο παράλληλος διασκορπισμός των οικογενειών και των κοινοτήτων δεν έδωσαν περιθώρια σχεδίασης πολιτικής και σταδιακής μετάβασης από την παραδοσιακή κοινωνία στον αστικό τρόπο ζωής.

Πολλοί εκτοπισμένοι ηλικιωμένοι λόγω της μειωμένης ικανότητας τους για προσαρμογή, αντιμετώπιζαν σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα επιπρόσθετα προς τα προβλήματα φροντίδας και επιβίωσης. Οι νέες στεγαστικές και άλλες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά την Τουρκική εισβολή και γενικά ο αστικός τρόπος ζωής οδήγησαν σε διαφοροποιήσεις της δομής και λειτουργίας της οικογένειας η οποία παρουσιάζει συνεχώς και πιο έκδηλη αδυναμία να φέρει σε πέρας πολλές

23. Κάνθος, Θ., ό.π., 1984, σ.115

από τις παραδοσιακές της υποχρεώσεις. Κάτω από τις νέες αυτές συνθήκες και με την εισβολή του τεχνολογικού πολιτισμού και την καθημερινή έκρηξη γνώσεων η θέση και το κύρος των ηλικιωμένων έχουν κλονισθεί σημαντικά. Τον καταλυτικό τους ρόλο στις οικογενειακές κρίσεις διαδέχονται οι οικογενειακοί σύμβουλοι, τα παραδοσιακά τους φαγητά εκτοπίζονται από τα προκατασκευασμένα, οι πατροπαράδοτες τεχνικές και μέθοδοι τους σ' όλες τις τέχνες, αντικαθίστανται από τον πλήρη αυτοματισμό, τις οικογενειακές γιορτές και τη συντροφιά της παλιάς γειτονιάς διαδέχεται η μοναξιά, την οικογενειακή θαλπωρή και την προσωπική φροντίδα αντικαθιστά το ίδρυμα και ο πληρωμένος φροντιστής.²⁴

Η σύγχρονη αναπτυσσόμενη Κύπρος θέτει νέα δεδομένα ως προς το ρόλο και τη θέση των ηλικιωμένων τα οποία διαφοροποιούνται και με την αύξηση της προσδοκώμενης ζωής του πληθυσμού. Η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, της διατροφής, της ιατρικής φροντίδας και γενικά των όρων διαβίωσης των ανθρώπων είχε σαν αποτέλεσμα τη σταδιακή αλλά σταθερή αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων προσώπων ή ατόμων της τρίτης ηλικίας.²⁵

Στην Κύπρο ο μέσος όρος προσδοκώμενης ζωής σύμφωνα με τις τελευταίες στατιστικές έχει φθάσει στα 75.3 χρόνια για τους άνδρες και τα 78.9 για τις γυναίκες. Μεγάλη η αύξηση που παρατηρείται στο μέσο όρο ζωής, αφού συγκριτικά ο μέσος όρος ζωής το 1910 ήταν τα 47 χρόνια, το 1960 τα 67 για τους άνδρες και τα 72 για τις γυναίκες. Σήμερα τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω αποτελούν στην Κύπρο το 11% περίπου του πληθυσμού (γύρω στις 750.000) αναλογία σχετικά χαμηλή

24. Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατειά, ό.π., σελ. 183

25. Γιαννάκη . Α., «Ασφάλεια και Υγεία Ατόμων Τρίτης Ηλικίας», Ασφάλεια και Υγεία, Ιούνιος 1994, σ.6.

σε σύγκριση με εκείνη των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα όμως για τα κυπριακά δεδομένα το ποσοστό αυτό είναι αρκετά ψηλό σε σύγκριση με τις αρχές του αιώνα που οι ηλικιωμένοι αντιπροσώπευαν το 4.2% του πληθυσμού, το 1960 αντιπροσώπευαν το 6.4% και σε τριάντα χρόνια από σήμερα προβλέπεται ότι θα ξεπεράσουν το 20.5%. Παράλληλα με την αύξηση του μέσου όρου ζωής, από το 1960 παρατηρείται σταθερή μείωση στη γεννητικότητα αλλά και στη θνησιμότητα. Συγκεκριμένα η αναλογία των παιδιών κάτω των 15 χρονών από 36.3% που ήταν το 1960 έχει μειωθεί στα 25.4% το 1992 και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να οδηγούμαστε σε γήρανση του πληθυσμού.

Οι μεταβολές αυτές, τόσο δημογραφικές όσο και κοινωνικο-οικονομικές, δημιουργούν τέτοιες συνθήκες, ώστε βαθμιαία λιγότερα πρόσωπα θα είναι αναγκασμένα να συντηρούν και να γηροκομούν πιο πολλούς ηλικιωμένους και μάλιστα σε μεγαλύτερη χρονική διάρκεια, εφόσον παρατηρείται, αύξηση του αριθμού των υπερηλίκων. Από τη μια παρατηρείται αύξηση του αριθμού των μελών των ομάδων ηλικίας που έχουν ανάγκη κοινωνικο-οικονομικής υποστήριξης και φροντίδας και από την άλλη, η μεν επιστημονική πρόοδος παρατείνει την ανθρώπινη ζωή, η δε ραγδαία κοινωνική μεταβολή, αφήνει συνεχώς όλο και πιο πολλούς ηλικιωμένους ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, ακάλυπτους από την πλευρά της γηροκόμησης.²⁶

Έτσι με όλες αυτές τις ραγδαίες αλλαγές και τα προβλήματα που έπονται αυτών των αλλαγών, το κράτος αναλαμβάνει ένα μέρος της φροντίδας των ηλικιωμένων. Το Υπουργείο Υγείας αρχίζει να προσφέρει υπηρεσίες σε ηλικιωμένα άτομα αλλά παράλληλα πολύ σημαντική είναι

26. Παγκόσμιο Σεμινάριο για τα Γηρατειά, ό.π., 1983, σελ.156-183

η συμβολή του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υιοθετώντας και εφαρμόζοντας μια σειρά μέτρων όπως:

- α) παροχή συντάξεως γήρατος, χηρείας και ανικανότητας, η παροχή κοινωνικής σύνταξης και παροχή δημόσιου βοηθήματος
- β) παροχή κατ' οίκον φροντίδας σε δικαιούχους δημόσιου βοηθήματος, ανάλογα με τις ανάγκες τους
- γ) παροχή ιδρυματικής φροντίδας σε άτομα των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την οικογένεια τους αλλά ούτε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που προσφέρονται στο περιβάλλον όπου ζουν για να αποφευχθεί η ιδρυματοποίησή τους για όσο το δυνατό περισσότερο χρόνο
- δ) προγράμματα διημερεύουσας φροντίδας σε ορισμένες κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων Αναπήρων.

Σήμερα στην Κύπρο υπάρχουν 7 κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων που στεγάζουν 266 άτομα ενώ άλλα 2462 άτομα ήταν τοποθετημένα με έξοδα του τμήματος σε 137 μη κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων και παράλληλα 2826 άτομα τυγχάνουν φροντίδας από φροντιστές με αμοιβή και 295 άτομα εξυπηρετούνται από την Κρατική κατ' οίκον Υπηρεσία.²⁷

Η ανάληψη της φροντίδας ηλικιωμένων ατόμων από το κράτος με τη δημιουργία ιδρυμάτων, αντιμετωπίστηκε κατ' αρχήν αρνητικά από την Κυπριακή κοινωνία. Τα μεν παιδιά θεωρούσαν ντροπή να βάζουν τους γονείς σε γηροκομεία επειδή, λόγω της εργασίας τους δεν μπορούσαν να τους φροντίζουν στο σπίτι, οι δε ηλικιωμένοι γονείς πίστευαν πως ήταν πλέον άχρηστοι και γι' αυτό έμπαιναν στο περιθώριο της ζωής.

27. Πληροφορίες από το Γραφείο Ενημερίας

Η αντιμετώπιση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι στην Κύπρο οι οικογενειακοί δεσμοί ήταν και παραμένουν ακόμη πολύ ισχυροί. Οι γονείς φρόντιζαν να εξασφαλίσουν το μέλλον στα παιδιά τους και η βοήθεια αυτή συνεχιζόταν και μετά το γάμο, ενώ παράλληλα αναλάμβαναν το μέγιστο των εγγονιών.

Η γενιά των σημερινών ηλικιωμένων βρέθηκε στο μεταίχμιο των αλλαγών και τώρα αναμένοντας την ανταπόδοση από τα παιδιά τους, καλούνται να προσαρμοστούν σε νέες συνθήκες, να αφήσουν το σπίτι τους και να καταλήξουν σε ίδρυμα. Είναι πια γεγονός ότι ένας αριθμός τέτοιων ατόμων δεν τυγχάνουν πλέον φροντίδας στους κόλπους της οικογένειας. Η προσφορά της κυπριακής οικογένειας προς τους ηλικιωμένους εξακολουθεί να βρίσκεται σε ψηλά επίπεδα. Αυτό φαίνεται από το ότι, από το συνολικό πληθυσμό των ηλικιωμένων (73500 άνω των 65 ετών) μόνο 8.7% τυγχάνουν φροντίδας σε ιδρύματα ή κατ' οίκον φροντίδας. Η συντριπτική πλειοψηφία των ηλικιωμένων ατόμων εξακολουθεί να διαμένει στους δικούς της χώρους με τη στήριξη της οικογένειας, της κοινότητας και των ευρύτερων προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας.

4. ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Στη σημερινή εποχή οι σύγχρονες τάσεις της Κοινωνικής πρόνοιας στο Κράτος μας μέσα από τα πλαίσια εφαρμοσμένων προγραμμάτων των Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχει σκοπό την προστασία των πολιτών ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας και κοινωνικής τάξης. Βέβαια στηριζόμενη σε διεθνείς Αρχές Κοινωνικών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στο κεφ. αυτό θα εξετασθεί αναλυτικά η κάθε υπηρεσία του κράτους που φροντίζει για την τρίτη ηλικία. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο επίσημος κρατικός φορέας παροχής και προαγωγής Κοινωνικών υπηρεσιών είναι οι υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Οι υπηρεσίες αυτές υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η πολιτική του Κράτους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης με σκοπό την προώθηση της Κοινωνικής συνοχής, την πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων ατόμων, οικογενειών και κοινοτήτων. Αξίζει να αναφερθούν οι κυριότερες λειτουργίες των υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας:

Οι κυριότερες λειτουργίες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας είναι:

1. Η εφαρμογή νομοθεσίας που αποβλέπει:

- Στην προστασία, ευημερία και διασφάλιση των συμφερόντων των παιδιών.
- Στη διασφάλιση του δικαιώματος των πολιτών για αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης,
- Στη διασφάλιση ποιοτικού επιπέδου υπηρεσιών ιδρυματικής και διημερεύουσας φροντίδας για παιδιά, ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρίες,
- Στην κηδεμονική επιτήρηση ανηλίκων και ενήλικων παραβατών.¹

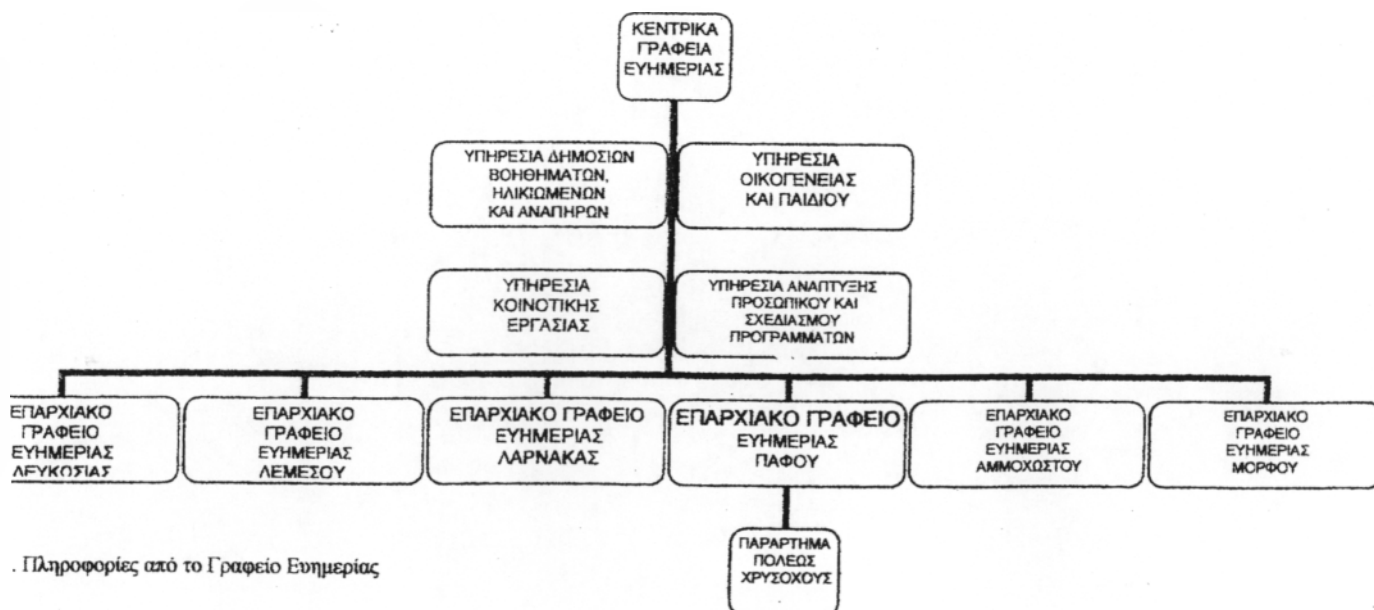
1. Υπουργείον Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ετήσια έκθεση 2004, Λευκωσία.

2. Η οργάνωση, προαγωγή και παροχή προληπτικών, υποστηρικτικών και θεραπευτικών υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας,
3. Η προαγωγή της κοινωνίας των πολιτών μέσω της οργάνωσης κοινοτήτων και της δημιουργίας μη κυβερνητικών προγραμμάτων και υπηρεσιών με σκοπό την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και την εξυπηρέτηση των πολιτών σε τοπικό επίπεδο.
4. Η επιμόρφωση προσωπικού, η εκτίμηση των κοινωνικών αναγκών και η αξιολόγηση προγραμμάτων με απώτερο σκοπό τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη δημιουργία νέων που ν' ανταποκρίνονται στη σημερινή πραγματικότητα.

Διάρθρωση - Υπηρεσίες

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αποτελούνται από τα Κεντρικά Γραφεία στη Λευκωσία, έξι Επαρχιακά Γραφεία, στη Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα, Μόρφου (με έδρα την Ευρύχου), Αμμόχωστο (με έδρα το Παραλίμνι) και Πάφο καθώς και ένα παράρτημα του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας Πάφου στην Πόλη Χρυσοχούς.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

· Πληροφορίες από το Γραφείο Ευημερίας

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΒΟΗΘΗΜΑΤΩΝ, ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

Στόχοι:

- Η διασφάλιση του δικαιώματος κάθε πολίτη για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης,
- Η όσο το δυνατό γρηγορότερη απεξάρτηση ατόμων από το δημόσιο βοήθημα και η κοινωνική αποκατάστασή τους,
- Η παροχή υπηρεσιών σε ευάλωτα άτομα (π.χ. ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρίες) για τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών ζωής,
- Η ενθάρρυνση και ενδυνάμωση των δεσμών των ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρίες με την οικογένειά τους και την κοινότητα.

Για επίτευξη των πιο πάνω στόχων, η Υπηρεσία εφαρμόζει τα ακόλουθα προγράμματα:

1) Δημόσιο Βοήθημα

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να ζει με αξιοπρέπεια, να απολαμβάνει τους καρπούς της κοινωνικής προόδου και να παίρνει τη βοήθεια που χρειάζεται στο χρόνο που την έχει ανάγκη.

Η σχετική νομοθεσία για το δημόσιο βοήθημα εξασφαλίζει ένα **κατώτατο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης** και προβλέπει, εκτός από την βοήθεια, την παροχή υπηρεσιών που καθιστούν τον πολίτη δυνατό, αυτόνομο και αυτοσυντήρητο. Τέτοιες υπηρεσίες περιλαμβάνουν κατ' οίκον φροντίδα, διημερεύουσα ή ιδρυματική φροντίδα κ.λ.π.

Με βάση τη νομοθεσία, κάθε άτομο που διαμένει νόμιμα στην Κύπρο και δεν έχει τους αναγκαίους πόρους για κάλυψη των βασικών και στοιχειωδών αναγκών, όπως αυτές καθορίζονται στο Νόμο, δικαιούται δημόσιο βοήθημα. Το ύψος του βασικού επιδόματος του δημόσιου βοηθήματος αναθεωρείται κάθε χρόνο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων για να συντρέχει με το αυξανόμενο κόστος ζωής.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, που καθορίζονται στο νόμο, μπορεί να παραχωρηθεί συμπληρωματικό δημόσιο βοήθημα, με ειδικά κριτήρια αν και τα αναφερόμενα άτομα απασχολούνται πλήρως. Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν:

- Άτομα με αναπηρίες,
- Μονογονιούς,
- Πολύτεκνους γονείς (με 4 ή περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά)
- Άτομα με εξαιρετικά σοβαρές οικογενειακές περιστάσεις.³

2) Υπηρεσίες για Ηλικιωμένα και Ανάπηρα Άτομα

Η πολιτική κυβέρνηση της Κύπρου για να αποφύγει την ιδρυματοποίηση ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρίες δίνει έμφαση στην παροχή διευκολύνσεων και υιοθέτηση ειδικών υπηρεσιών για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους στο κοινωνικό περιβάλλον. Τέτοιες υπηρεσίες είναι:

- Η προσφορά κατ' οίκον φροντίδας η οποία περιλαμβάνει σωματική καθαριότητα, καθαριότητα σπιτιού, πλύσιμο ρούχων, ψώνισμα κ.λ.π.
- Το 2001, λειτούργησε το **Σχέδιο Ενίσχυσης Οικογενειών για την βοήθεια Ηλικιωμένων ή/και Αναπήρων Μελών τους**. Το Σχέδιο στοχεύει στην ενίσχυση οικογενειών προκειμένου αυτές να μπορέσουν να φροντίσουν τα ηλικιωμένα ή/και ανάπηρα μέλη τους στο σπίτι (με τη προσθήκη δωματίων, εξασφάλιση εξοπλισμού κ.ά.)

3. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ετήσια έκθεση 1999, Λευκωσία, 2002 σ.59

- Η λειτουργία προγραμμάτων **διημερεύουσας φροντίδας** σε Ιδρύματα και Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων. Τέτοιες υπηρεσίες προσφέρονται επίσης από μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
- Η παροχή **οικονομικής βοήθειας**, με βάση τη νομοθεσία για δημόσιο βοήθημα, για την **αγορά** των προαναφερόμενων **υπηρεσιών** και την κάλυψη τόσο των βασικών όσο και ειδικών αναγκών των ηλικιωμένων και αναπήρων.
- Το **Σχέδιο Παροχής Κοινωνικής Αρωγής για Βελτίωση των Συνθηκών Στέγασης** μέσω του οποίου μπορεί να προσφερθεί οικονομική αρωγή μέχρι £7.000.
- Το **Σχέδιο Επιχορήγησης Διακοπών για Ηλικιωμένους και Ανάπηρους** λήπτες Δημοσίου Βοηθήματος.

Στα πλαίσια της προσπάθειας για άμεση ανταπόκριση, αύξηση και ποιοτική αναβάθμιση των υποστηρικτικών υπηρεσιών για ηλικιωμένα άτομα και άτομα με αναπηρίες, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής ευημερίας ενθαρρύνουν τη δημιουργία τέτοιων υπηρεσιών από το μη κυβερνητικό τομέα.

Ιδρυματική περίθαλψη παρέχεται μόνο σε άτομα που χρειάζονται συνεχή φροντίδα και των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την οικογένειά τους αλλά ούτε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που προσφέρονται στο περιβάλλον στο οποίο ζουν. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας τοποθετούν άτομα που έχουν ανάγκη από ιδρυματική φροντίδα σε κρατικές, κοινοτικές και ιδιωτικές Στέγες και σε σπίτια εγκεκριμένων φροντιστών επί πληρωμή.⁴

Με βάση σχετική νομοθεσία, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας εγγράφουν και επιθεωρούν τις ιδιωτικές και κοινοτικές Στέγες Ηλικιω-

4. . Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσία Κοινωνικής Ευημερίας, Λευκωσία, 2002.

μένων και Αναπήρων καθώς και τους κατ' οίκον φροντιστές με σκοπό τη διασφάλιση ενός κατωτάτου επιπέδου ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τη διημερεύουσα φροντίδα σε Στέγες Ηλικιωμένων και Ανάπηρων που ιδρύθηκε με το νόμο του 1991 έχει σκοπό να προσφέρεται στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας στέγαση και λύση στα προβλήματα επιβίωσης τους. Τις Στέγες των ηλικιωμένων διαχειρίζεται το Κράτος καθώς και τις ιδιωτικές Στέγες, τα διάφορα Κέντρα διημερεύουσας φροντίδας, τη βοήθεια από εθελοντές πολίτες και τη βοήθεια που προσφέρει το Γραφείο Ευημερίας. Φροντίζουν ώστε οι Κύπριοι πολίτες να έχουν υψηλό ποιοτικά επίπεδο όμως οι προσπάθειες πρέπει να συνεχιστούν.

Προϋποθέσεις για εγγραφή στις Στέγες:

- Κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να διατηρεί οποιαδήποτε Στέγη αν αυτή δεν είναι εγγεγραμμένη σύμφωνα με τον περί Στεγών για Ηλικιωμένους και Αναπήρους Νόμο.
- Κάθε πιστοποιητικό εγγραφής που εκδίδεται σύμφωνα με το Νόμο πρέπει να αναρτάται σε περίοπτη θέση μέσα στη Στέγη στην οποία αναφέρεται.
- Ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μπορεί σε οποιοδήποτε να ακυρώσει την εγγραφή οποιασδήποτε Στέγης, για οποιοδήποτε λόγο ο οποίος θα δικαιολογούσε την άρνηση εγγραφής της.

Οι υπηρεσίες και τα ωφελήματα που προσφέρονται στους ενοίκους των στεγών είναι:

α. Διατροφή.

β. Φροντίδα και περιποίηση (νοσηλευτική φροντίδα, όπου χρειάζεται).

- γ. Προγράμματα ψυχαγωγίας, δημιουργικής απασχόλησης
- δ. Καλές Κλιματιστικές συνθήκες.
- ε. Ιατρική περίθαλψη (Πέρα από την ιατρική περίθαλψη που διευθετεί η Στέγη μπορεί κάθε ένοικος να σταλεί σε ιατρό της επιλογής του με προσωπική δαπάνη.⁵)
- στ. Προσωπική ελευθερία, άνεση των ενοίκων και δικαίωμα επιλογής του ρουχισμού και της υπόδησης τους.
- ζ. Διευκόλυνση στην εκτέλεση των θρησκευτικών τους καθηκόντων.
- η. Τροφεία για τους δικαιούχους Δημόσιου βοήθηματος (ανάλογα με τις εγκεκριμένες κλίμακες και την οικονομική τους κατάσταση).
- θ. Ποσό για προσωπικά μικροέξοδα για τους δικαιούχους Δημόσιου Βοηθήματος (ανάλογα με τις εγκεκριμένες κλίμακες και την οικονομική τους κατάσταση).
- ι. Αγάπη, κατανόηση, εξατομίκευση, σεβασμός.

Ποιοι γίνονται δεκτοί στις ιδιωτικές Στέγες;

- Άτομα που επιθυμούν να εισαχθούν σ' αυτές.
- Άτομα για τα οποία έχουν εξαντληθεί άλλες λύσεις για παραμονή τους στο σπίτι τους. (κατ' οίκον φροντίδα από κυβερνητικές ή ιδιωτικές φροντίστριες, διημερεύουσα φροντίδα, φροντιστές).

Πως γίνεται η αίτηση για εισαγωγή σε Στέγη Ηλικιωμένων;

- Αν το άτομο έχει αποφασίσει να εισαχθεί στη Στέγη Ηλικιωμένων μπορεί να επικοινωνήσει με το Γραφείο Ευημερίας της Επαρχίας του για περισσότερες πληροφορίες και να πάρει έντυπο αίτησης.
- Ο Λειτουργός Ευημερίας της περιοχής θα επισκεφθεί το άτομο για να συζητήσει μαζί του τις ανάγκες του ώστε να ολοκληρωθεί η μελέτη

5. Υπουργείο εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσία Κοινωνικής Ευημερίας, Λευκωσία, 2002

της αίτησης του. Όταν εξετασθεί η αίτηση, τα άτομα θα ενημερώνονται για το αποτέλεσμα.

Τα άτομα της 3^{ης} ηλικίας μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους.

Μπορούν να αναφέρουν οποιοδήποτε πρόβλημα αντιμετωπίζουν στο διευθύνον πρόσωπο της Στέγης και στο Κοινωνικό Λειτουργό που επισκέπτεται τη Στέγη ή να αποταθούν στα τηλέφωνα των Επαρχιακών Γραφείων Ευημερίας.⁶

Αποκατάσταση

Μόλις ξεπεραστούν τα προβλήματα για τα οποία έγινε η εισαγωγή στη Στέγη, μπορούν να ζητήσουν επιστροφή στο σπίτι.

Είναι σημαντικό να αναφέρω ότι στο τέλος 2004 λειτούργησαν 7 κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων και Ανάπηρων, οι οποίες παρείχαν φροντίδα σε 188 Κύπριους ηλικιωμένους. Παράλληλα, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας με βάση ειδικών προνοιών των περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμων, παρείχαν ιδρυματική φροντίδα σε μη Κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων. Λειτουργούν σήμερα

137 Στέγες:

35 Κοινοτικές

1 Δημοτική

101 Ιδιωτικές⁷

Όσον αφορά την υπηρεσία «παροχής κατ' οίκον φροντίδας» αξίζει να αναφερθεί ότι λειτούργησε τον Οκτώβρη του 1988. Η υπηρεσία αυτή έχει σκοπό:

⁶ό.π.

⁷ Υπουργείον Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ετήσια έκθεση 2004, Λευκωσία.

- α) Να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των ηλικιωμένων χωρίς να χρειαστεί να μετακινηθούν από το δικό τους κοινωνικό περιβάλλον.
- β) Για να συνεχίσουν να στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις.
- γ) Για να έχουν συμπαράσταση στην καθημερινή τους ζωή.

Στόχοι της υπηρεσίας:

- Η στήριξη των ατόμων αυτών για να μείνουν όσο το δυνατό πιο πολύ χρόνο στο δικό τους περιβάλλον.
- Η δημιουργία προϋποθέσεων για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάπτυξη των δυνατοτήτων των ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Η υποστήριξη της οικογένειας ώστε να κρατήσει κοντά της τα ηλικιωμένα ανάπηρα μέλη της.
- Η άσκηση των μελών της οικογένειας ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται σε βασικές οικιακές και οικογενειακές ευθύνες

Πως λειτουργεί η υπηρεσία κατ' οίκον φροντίδας:

Το τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας εργοδοτεί φροντιστές/ριες που είναι ειδικά καταρτισμένοι και τοποθετημένοι στα επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας. Οι φροντιστές/ριες επισκέπτονται τα σπίτια των ατόμων που δικαιούνται φροντίδα και τους προσφέρουν υπηρεσίες.

Τι προσφέρει η Υπηρεσία κατ' οίκον Φροντίδας;

- α) Ατομική Καθαριότητα
- β) Καθαριότητα σπιτιού
- γ) Πλύσιμο ρούχων
- δ) Συνοδεία στο νοσοκομείο⁸

8. Υπουργείο εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσία Κοινωνικής Ευημερίας, Λευκωσία, 2000.

ε) Διάβασμα

στ) Εξωτερικές Εργασίες (π.χ. πληρωμή λογαριασμών, ψώνια)

ζ) Άσκηση των μελών της οικογένειας σε βασικές οικιακές και οικογενειακές εργασίες.

Ποιος δικαιούται φροντίδας από την Υπηρεσία;

Σήμερα η υπηρεσία καλύπτει κυρίως άτομα που δικαιούνται Δημόσιο Βοήθημα και άτομα που δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τις ειδικές ανάγκες τους από τα εισοδήματά τους.⁹

Η διαδικασία παροχής φροντίδας από την υπηρεσία είναι παρόμοια με την προηγούμενη υπηρεσία. Δηλαδή ζητείται έντυπο αίτησης από το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας της Επαρχίας του κάθε ατόμου = ηλικιωμένου που το υποβάλλει συμπληρωμένο στο ίδιο Γραφείο. Μελετάται η αίτηση από το Λειτουργό του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας που θα αποφασίσει αν δικαιούται φροντίδας και πόσο συχνά.¹⁰

Η υπηρεσία αυτή έχει ως βασική πολιτική της οι ηλικιωμένοι να μένουν στο δικό τους περιβάλλον όσο το δυνατό περισσότερο κοντά στην οικογένεια και στην κοινότητα. Αυτό επιτυγχάνεται εξασφαλίζοντας τις υπηρεσίες φροντιστών με αμοιβή. (Τα στοιχεία που θα αναφέρω είναι για το 2000, δεν βρήκα πιο πρόσφατα για την υπηρεσία αυτή). Στο τέλος του 2000 απασχολούνταν 1269 κατ' οίκον φροντίστριες, (132 κρατικές, 1076 ιδιωτικές, και 61 Κοινοτικές) και παρείχαν κατ' οίκον φροντίδα σε 3540 άτομα).¹¹

9. ό.π.

10. Α. ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ, Η Ψυχολογία και η Σεξουαλικότητα της 3^{ης} ηλικίας, Κύπρος, 1995, σ.65-77

11. Υπουργείον Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ετήσια έκθεση 2000, Λευκωσία.

- **Σχέδιο Ενίσχυσης Οικογενειών για τη φροντίδα ηλικιωμένων ή/και Αναπήρων Μελών τους .**

Το σχέδιο αυτό παρέχει στις οικογένειες επιχορήγηση μέχρι £6.000 για κτιριακές μετατροπές και προσθήκες έτσι ώστε να μπορούν να κρατήσουν κοντά τους τα ηλικιωμένα μέλη τους και να προσφέρουν σ' αυτά την αναγκαία φροντίδα. Κατά το 2004 βοηθήθηκαν 30 οικογένειες με συνολικό ποσό £145.000.

- **Σχέδιο Επιχορήγησης Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων.**

Το σχέδιο αυτό έχει σκοπό να δώσει κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστηριοποίηση και συμμετοχή τους στην κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό περιορίζεται η αδράνεια, η ανία, η μελαγχολία και το άγχος και γενικά βελτιώνεται η ψυχολογική τους κατάσταση. Παράλληλα το σχέδιο αυτό συμβάλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και γενικά στην ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων.

Το σχέδιο αυτό το δικαιούνται άτομα 63 χρονών και άνω τα οποία είναι λήπτες δημόσιου βοηθήματος ή όταν το εισόδημα τους δεν υπερβαίνει τις £400.00 μηνιαίως για ένα άτομο ή £500.00 μηνιαίως για ζεύγος. Βέβαια θα λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα του ζεύγους στις περιπτώσεις συνεταιρισμού των δύο συζύγων.

Στη συνέχεια της πτυχιακής μου εργασίας θα αναπτύξω το σχέδιο αυτό αναλυτικότερα στο κεφ. Εργασία – Συνταξιοδότηση.¹²

12. Υπουργείον Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Λευκωσία 2005.

- **Σχέδιο Επιχορήγησης Διακοπών για Ηλικιωμένα και Ανάπηρα Άτομα, λήπτες Δημόσιου Βοηθήματος με βάση το άρθρο 24 του Νόμου περί Δημόσιων Βοηθημάτων.**

Σκοπός του σχεδίου είναι η επιχορήγηση της διαμονής και διατροφής ηλικιωμένων ατόμων (63+) και αναπήρων ληπτών Δημόσιου Βοηθήματος σε ξενοδοχεία ή άλλους χώρους εντός και εκτός της Κύπρου για διακοπές.

Το ποσό επιχορήγησης διακοπών καθορίζεται στις £150.00 για περίοδο διακοπών 6 ημερών σ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

- **Σχέδιο Παροχής Κοινωνικής Αρωγής για Βελτίωση των Συνθηκών Στέγασης.**

Το 2004 συνεχίστηκε η εφαρμογή του σχεδίου παροχής κοινωνικής Αρωγής για βελτίωση των Συνθηκών Στέγασης με στόχο την παροχή οικονομικής βοήθειας σε δυσπραγούσες οικογένειες για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους.¹³

13. Υπουργείον Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ετήσια έκθεση, 2004, Λευκωσία.

5. ΔΙΑΜΟΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Με μία βόλτα σ' ορισμένα ιδρύματα θα αντιληφθεί κανείς τη ψυχολογία των ατόμων αυτών από την έκφραση των προσώπων.

Μέσα από τη συζήτηση που έκανα με την ιδιοκτήτρια της Στέγης Ηλικιωμένων «Σωτήρος» κυρία Σκαρπάρη διαπιστώνει ότι η ομαδική συμβίωση δημιουργεί δυσκολίες (απόρριψη ενοίκων, καβγάδες) γιατί το μόνο που τους ανήκει είναι ο χώρος ανάπαυσης.

Το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την προστασία πρέπει να προσπαθεί για τη λύση των διαφόρων προβλημάτων που προκύπτουν.

Δίδεται όσο το δυνατό το υποκατάστατο της οικογένειας, διαρκής στήριξη του ατόμου για την αντιμετώπιση του αποχωρισμού και την αλλαγή στον τρόπο ζωής. Ένα παράδειγμα είναι κατά την άφιξη του ηλικιωμένου στο ίδρυμα, το γεγονός ότι η διευθύντρια μαθαίνει την ταυτότητα του και τον υποδέχεται ονομαστικώς και κατόπιν το συστήνει στους υπόλοιπους ενοίκους. Τον υποδέχονται με κάποιο φαγητό που του αρέσει, το δωμάτιο του είναι καθαρό και πάνω στο τραπεζάκι βρίσκει ένα λουλούδι.

Η στέγη ηλικιωμένων «Σωτήρος» φιλοξενεί 34 άτομα, όσο είναι και η χωρητικότητα του σε κλίνες, τα δωμάτια είναι δίκλινα. Το προσωπικό που υπάρχει είναι με βάση τη Νομοθεσία 1/8 ηλικιωμένους. Υπάρχουν καθαρίστριες, φροντίστριες, Νοσοκόμα, Μάγειρας και συνεργάζεται με Εργασιοθεραπεύτρια, Φυσιοθεραπεύτρια, Ψυχολόγο και Κοινωνική Λειτουργό. Η συνεργασία αυτή γίνεται όταν το ίδρυμα το αποφασίσει. Υπάρχουν 3 άτομα που είναι συνεχώς κλινήρη, ένα άτομο σε τροχοκάθισμα, άλλα πιο υγιή και κάποια που κινούνται με βοήθεια.¹

¹ Πηγή: Ίδια Έρευνα

Στο συγκεκριμένο οίκημα δεν υπάρχει ειδικός χώρος για ψυχαγωγία. Υπάρχει ένα μεγάλο σαλόνι πολλαπλών χρήσεων. Τα διάφορα προγράμματα Ψυχαγωγίας είναι: Τάβλι, Τράπουλα, Τόμπολα, Διάλογος. Μέσα από τον διάλογο ενημερώνονται για επίκαιρα νέα και εκκλησιασμό. Επίσης μια φορά το χρόνο εκτός επίσημων εορτών διοργανώνεται μεγάλο πάρτυ μέσα στο χώρο. Το πάρτυ συμπεριλαμβάνει: Θέατρο, φαγητό και κρασί. Σκοπός αυτής της εκδήλωσης είναι να έλθουν οι ηλικιωμένοι σε επαφή με συγγενείς, φίλους και παιδιά και να ξεφεύγουν από την καθημερινότητα.

Η ιδιοκτήτρια-διευθύντρια της στέγης φροντίζει να μη ξεφύγει ο ηλικιωμένος από τα παιδιά του. Ένα παράδειγμα είναι όταν έχουν γιορτή ή γενέθλια τους παίρνει τηλέφωνο και τους το υπενθυμίζει. Ακόμα τις γιορτές προσπαθεί ο ηλικιωμένος να πηγαίνει στα παιδιά του και να μένει εκεί για μερικές ώρες. Η πολιτική αυτή κάνει τους ηλικιωμένους να πιστεύουν ότι είναι ακόμα μέλος της οικογένειας τους.

Ακόμα μια πολιτική που πρέπει να εφαρμόζεται στους χώρους αυτούς είναι:

- Να σέβεται τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του κάθε ηλικιωμένου και να εξασφαλίζει τρόπους ικανοποίησης τους. (Από το ίδρυμα πέρασαν Αρμένιοι, Καθολικοί, Ιεχωβάδες, Μουσουλμάνοι).
- Η επιχείρηση να μην είναι πιο ψηλά από το λειτούργημα γιατί έχει να κάνει με ανθρώπους.
- Η σωστή επαφή με αξιωματούχους της Κοινότητας επιβάλλεται. Το Ίδρυμα είναι καινούργιο και μεταφέρθηκε στην Κοινότητα Λειβαδιών το 1992.²

2. ό.π.

Η δεύτερη επίσκεψη μου είναι στην Κρατική Στέγη Άγιος Γεώργιος Β΄. Εκεί διαπιστώνει κανείς μια καταθλιπτική εικόνα. Τα περισσότερα άτομα εκεί πάσχουν από ψυχική ασθένεια. Βρίσκονται στο δικό τους κόσμο. Δεν έχουν επαφή με το περιβάλλον. Το κτίριο είναι παλιό .

Η χωρητικότητα της Στέγης είναι για 27 άτομα. Φιλοξενεί 25 άτομα εκ των οποίων τα 16 είναι κλινήρη. Γι' αυτό το λόγο υπάρχει περισσότερο προσωπικό σε σύγκριση με τη Στέγη «Σωτήρος». Υπάρχουν ένας Μάγειρας, μια βοηθός κουζίνας, 6 καθαρίστριες, 11 φροντίστριες, 5 Νοσοκόμοι, 3μελές Διευθυντικό Προσωπικό. Ο τρόπος ψυχαγωγίας δεν διαφέρει από τον τρόπο ψυχαγωγίας των άλλων Στεγών. Οι ιατροί εδώ λόγω πολλαπλών προβλημάτων επισκέπτονται το ίδρυμα κάθε εβδομάδα (ψυχική υγεία, γεροντική άνια).

Τα άτομα της τρίτης ηλικίας είναι άτομα ταλαιπωρημένα, πρόσφυγες, με εμπειρία τον πόλεμο του 1974, χωρίς ευκαιρία για μόρφωση. Έτσι συναντά κανείς παππούδες και γιαγιάδες που έμαθαν γράμματα από μόνοι τους και όχι από τα σχολεία.

Κατά τη γνώμη μου οι κρατικοί κτιριακοί χώροι των ιδρυμάτων πρέπει να συμβαδίζουν με τις ανάγκες των ενοίκων. Πρέπει να αναβαθμιστούν τα ιδρύματα, εσωτερικώς ή εξωτερικώς ή να κτίσουν καινούρια.³

Μέσα από τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με άτομα της τρίτης ηλικίας που ζουν μόνα ή με φροντίστριες έβγαλα κάποιο συμπέρασμα. Αυτό είναι ότι άτομα που ζουν μόνα ή με φροντίστριες είναι πιο χαρούμενα και καλύτερα από αυτά που μένουν στις Στέγες. Ο κ. Χαμπής 80 ετών ψάλτης για 60 χρόνια στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής και πρώην ποδοσφαιριστής είναι γεμάτος αισιοδοξία, με πλούσιο καθημερινό πρόγραμμα. Δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υγείας παρόλο που

3. ό.π

έκανε εγχείρηση καρδιάς, ζει με την κόρη του στο ίδιο σπίτι αλλά το παράξενο είναι ότι την γηροκομεί αυτός. Μαγειρεύει, καθαρίζει και καμιά φορά φροντίζει και εγγόνια. Επίσης ασχολείται με τη ψαλτική, και δεν απουσιάζει ποτέ από την εκκλησία.

Ένα άλλο παράδειγμα η κα. Μακαρεία 80 ετών, χήρα ζει με φροντίστρια. Κινείται με δυσκολία και πάντοτε με βοήθεια. Ο τρόπος ψυχαγωγίας της είναι οι επισκέψεις κυρίως σε συγγενείς, ο εκκλησιασμός, συμμετοχή σε ομιλίες και χοροεσπερίδες που διοργανώνει η κοινότητα της. Γενικά είναι χαρούμενη και με δέχτηκε στο σπίτι της με αγάπη και όρεξη για συζήτηση. Τέλος τα παιδιά της είναι πάντα δίπλα της και της τηλεφωνούν καθημερινά.⁴

Εφόσον οι συνεντεύξεις επικεντρώθηκαν στην επαρχία Λάρνακας αξίζει να γίνει μια αναφορά των Κρατικών-Ιδιωτικών Στεγών και φροντιστών της επαρχίας. Στη Λάρνακα λειτουργούν 2 Κρατικές Στέγες. Παρέχουν υπηρεσίες 27 φροντίστριες και καλύπτουν γεωγραφικά ολόκληρη την πόλη και τα περίχωρα καθώς και τις Κοινότητες Αραδίππου, Λειβαδιών, Ορόκλινης και Κελιών. Παράλληλα η επόπτρια των Κρατικών Φροντιστριών συνεργάζεται με Κοινωνικούς Λειτουργούς για καλύτερη αξιολόγηση της παρεχόμενης Φροντίδας.

Στην επαρχία λειτουργούν με επιτυχία δύο Κρατικές Στέγες που εξυπηρετούν σε μεγάλο βαθμό τα ενήλικα άτομα που χρειάζονται ιδρυματική φροντίδα. Η Στέγη «Κόκκινες» και η Στέγη «Άγιος Γεώργιος».

Στην επαρχία Λάρνακας κατά το τέλος του 2004 λειτούργησαν 13 μη Κρατικές Στέγες και μια Στέγη του Δήμου Λάρνακας. Η χωρητικότητα τους είναι 411 κρεβάτια, που φαίνονται στον πίνακα 5.1.

4. ό.π.

Πίνακας 5.1

Αναλυτικά Ιδιωτικές Στέγες Ηλικιωμένων

A/A	Όνομα Στέγης	Διεύθυνση	Δυναμικότητα σε κλίνες	Αρ. Ενοίκων	Περιπτώσεις Δημοσίου Βοηθήματος
1.	Στέγη Ηλικιωμένων «Σωτήρος»	Λάρνακα	34	32	29
2.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Παντελεήμων»	Λάρνακα	18	13	9
3.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Λάζαρος»	Λάρνακα	11	8	5
4.	Αναρρωτήριο – Αναπαυτήριο «ΜΑ – ΡΕΑ – ΚΥΒΕΛΗ»	Λάρνακα	48	47	35
5.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Ραφαήλ»	Λάρνακα	28	21	10
6.	Στέγη Ηλικιωμένων «Απόστολος Λουκάς»	Αραδίππου	29	29	18
Σύνολο:			168	150	106

Κοινοτικές Στέγες Ηλικιωμένων

A/A	Όνομα Στέγης	Διεύθυνση	Δυναμικότητα σε κλίνες	Αρ. Ενοίκων	Περιπτώσεις Δημοσίου Βοηθήματος
1.	«ΟΑΣΗ» Ηλικιωμένων «Άγιος Γεώργιος»	Λάρνακα	60 *	55	22
2.	Μέλαθρο Ευηγρίας «Τέρρα Σάντα»	Λάρνακα	39	36	10
3.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων»	Λάρνακα	50	32	9
4.	«Κλεάνθειας» Κοινοτική Αθηνών Στέγη	Αθηνών	22	22	12
5.	Κ.Ε.Η. Λευκάρων	Λεύκαρα	14	12	5
6.	Κέντρο Ενηλίκων «Πάτερ Καλλίνικος	Μοσφιλωτή	16	13	6
Σύνολο:			201	170	64

* 6 κλίνες χρησιμοποιούνται για ανάρρωση ασθενών μετά από νοσηλεία τους στο Νοσοκομείο Λάρνακας με περιθώριο παραμονής τους μέχρι 10 μέρες.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1 Άντρας
 Γυναίκα
- 2 **Επίπεδο Μόρφωσης**
 Δημοτικό
 Γυμνάσιο
 Λύκειο
 Πανεπιστήμιο
- 3 **Οικογενειακή Κατάσταση**
 Άγαμος/Άγαμη
 Έγγαμος/η
 Διαζευγμένος/η
 Χήρος/α
- 4 **Πόσα παιδιά έχετε;**
- 5 **Πόσο συχνά σας επισκέπτονται τα παιδιά σας**
 Κάθε μέρα
 Μία φορά τη βδομάδα
 2-3 φορές το μήνα
 Σπανίως
 Ποτέ
- 6 **Είστε ευχαριστημένος από τη διαμονή σας στο γηροκομείο;**
 Ναι
 Όχι
- 7 **Αξιολογείτε τις υπηρεσίες που προσφέρονται στο Ίδρυμα.**
1 2 3 4 5 Φαγητό

1 2 3 4 5 Εξυπηρέτηση και φιλικότητα προσωπικού

1 2 3 4 5 Είδη ψυχαγωγίας (παιχνίδια, εκδηλώσεις, εκδρομές, εκκλησιασμός)

1 2 3 4 5 Συναναστροφή με τον υπόλοιπο κόσμο
(Σημείωση: 1= Χειρότερο 5=Καλύτερο)

6 . Ε Π Α Γ Γ Ε Λ Μ Α Τ Ι Κ Η Α Π Α Σ Χ Ο Λ Η Σ Η Κ Α Ι Α Μ Ο Ι Β Η

Η εργασία και η επαγγελματική αποκατάσταση στην εποχή μας παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσωπικότητα του ατόμου και στη ψυχολογική του ισορροπία. Η δουλειά σημαίνει οικονομική ανεξαρτησία, ασφάλεια και ζωή ανάλογη προς τις κοινωνικές προσδοκίες. Προσφέρει επίσης προσωπική ικανοποίηση, ατομική ανάπτυξη και ολοκλήρωση, προσωπικές επιτυχίες καθώς και φιλίες. Το ζητούμενο εδώ είναι αν οι ηλικιωμένοι θέλουν ή όχι να συνεχίσουν την εργασία τους μετά τη συνταξιοδότηση.

Εκτός από το αν θέλουν οι ηλικιωμένοι να εργαστούν πρέπει να εξετασθεί αν η αύξηση της ηλικίας επηρεάζει την απόδοση του εργαζομένου. Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι η απόδοση των ηλικιωμένων στην εργασία δεν μειώνεται με την ηλικία. Βέβαια υπάρχουν διάφορα μέτρα με τα οποία κρίνεται η απόδοση:

- 1) Ένα μέτρο μπορεί να είναι οι εκθέσεις των προϊσταμένων που δείχνουν μια μικρή πτώση της απόδοσης στη μεγάλη ηλικία.
- 2) Όταν όμως το μέτρο είναι αντικείμενο π.χ. πωλήσεις τότε δεν επηρεάζεται η απόδοση από την ηλικία.
- 3) Άλλη περίπτωση όταν η εργασία απαιτεί σωματική ικανότητα, αντιληπτική ή ψυχοκινητική ταχύτητα τότε αυτή αρχίζει να πέφτει από τη μέση ηλικία.
- 4) Σε διευθυντικές θέσεις δεν φαίνεται να υπάρχει πτώση της απόδοσης παρόλο που οι αποφάσεις λαμβάνονται πιο αργά.

Γενικά η εργασία των ηλικιωμένων εργαζομένων είναι πιο αργή σε σύγκριση με τους ενήλικες. Επίσης οι ηλικιωμένοι απουσιάζουν λιγότερο συχνά από ότι οι νέοι.

Ικανοποίηση από την εργασία:

Όσον αφορά την ικανοποίηση που παίρνουν οι ηλικιωμένοι από την εργασία τους, φαίνεται ότι την αποκομίζουν από την πλευρά της προσωπικής ικανοποίησης και λιγότερο της οικονομικής πλευράς. Γενικά η συνολική ικανοποίηση από την εργασία τείνει να αυξάνεται με την ηλικία αλλά αυτό εξαρτάται και από το είδος της δουλειάς. Η προσφορά υπηρεσιών και η εργασία σε επιχειρήσεις ικανοποιούν τους ηλικιωμένους περισσότερο. Όσοι κατέχουν υψηλές θέσεις στον εργασιακό τους χώρο, αισθάνονται ότι τα καταφέρνουν καλά και μέσα από την πείρα τους, λόγω πολύχρονης εργασίας, έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν προσωπικές ανάγκες και προτιμήσεις. Αντίθετα η εργασία σε εργοστάσιο ή υπαλληλική και διδασκαλική εργασία δίνουν λιγότερη ικανοποίηση.¹

Όσον αφορά τις δυνατότητες απασχόλησης των ηλικιωμένων πρέπει να εξετασθεί τί εναλλακτικές δυνατότητες εργασίας υπάρχουν γι' αυτούς. Όταν πρόκειται για προσλήψεις προτείνονται πιο συχνά οι νέοι γιατί το κριτήριο είναι η προοπτική της εξέλιξης. Όταν όμως το κριτήριο είναι η γνώση του αντικειμένου και το επίπεδο της θέσης τότε προτιμώνται οι ηλικιωμένοι. Η Ε.ΚΥ.ΣΥ. (Ένωση Κυπρίων Συνταξιούχων) σε καμία περίπτωση δεν θέλει να δουλεύουν οι συνταξιούχοι με τρόπο ώστε να παίρνουν τις θέσεις από τους νεότερους λαμβάνοντας υπόψη το σοβαρό πρόβλημα της ανεργίας που μαστίζει την νεολαία.²

Επίσης ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει τις επιχειρήσεις για προσλήψεις ηλικιωμένων είναι οι διάφορες προκαταλήψεις που επικρατούν. Μια προκατάληψη είναι ότι θεωρούν τους ηλικιωμένους λιγότερο αποτελεσματικούς κυρίως σε θέσεις που είναι κατάλληλες για

1.Καστενμαούμ. Ρ. Η τρίτη ηλικία, 1982, σελ.424-229

2. Πληροφορίες από την Ένωση Κυπρίων Συνταξιούχων

νέους. Για να μην βρεθεί ο ηλικιωμένος εκτός εργασίας μπορούν να γίνουν διάφορα προγράμματα μειωμένης εργασίας και οι επιχειρήσεις να μην στερηθούν έμπειρους εργαζομένους.

Τέτοια προγράμματα περιλαμβάνουν τη μερική απασχόληση και την προοδευτική μείωση του ωραρίου απασχόλησης όταν το άτομο βρίσκεται 2 με 3 χρόνια πριν τη συνταξιοδότηση. Τελευταία δυνατότητα είναι να γίνουν τροποποιήσεις του τύπου εργασίας ώστε ο εργαζόμενος να μπορεί να αλλάξει το αντικείμενο εργασίας μέσω επανεκπαίδευσης, μετακίνησης σε άλλη θέση ή επανασχεδιασμού του περιβάλλοντος εργασίας.

Γενικά οι ηλικιωμένοι θεωρείται ως μια ομάδα εργαζομένων που έχει σταθερότητα, εμπειρία και αξιοπιστία. Η απόδοση των ηλικιωμένων μπορεί να παραμένει σε ψηλά επίπεδα και να εργάζεται αποτελεσματικά και μετά τα 65 χρόνια. Συχνά όμως επιδιώκουν να βγουν στη σύνταξη όταν οι ίδιοι δεν είναι ευχαριστημένοι με τις συνθήκες της δουλειάς τους.

Το όριο ηλικίας για τη συνταξιοδότηση είναι 65 χρονών για την Κύπρο και ισχύει και για τις περισσότερες χώρες. Μπορεί κάποιος να βγει στη σύνταξη νωρίτερα ανάλογα με το επάγγελμα που ασκεί.³

Η προσαρμογή στη σύνταξη

Υπάρχουν διάφορες θεωρίες για την προσαρμογή στη σύνταξη. Οι κυριότερες είναι:

1) *Η θεωρία της κρίσης.* Στηρίζεται στην άποψη ότι η απώλεια της εργασίας οδηγεί σε χαμηλότερη αυτοεκτίμηση και θέση. Επίσης σε οδηγεί σε απομόνωση, ασθένεια και μειωμένη ικανοποίηση από τη ζωή. Αυτή η θεωρία ισχύει για άτομα που ήταν ασθενή ήδη πριν από τη σύνταξη.

3. ό. π. σ.30

2) *Η θεωρία της συνέχειας.* Η θεωρία αυτή αναφέρει ότι λίγα άτομα βασίζουν την ταυτότητα τους στη δουλειά. Αντιθέτως υπάρχουν και άλλες πηγές για να ικανοποιήσουν και διατηρήσουν την αίσθηση του εαυτού τους. Το 70% των συνταξιούχων δεν αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα προσαρμογής. Μερικοί ηλικιωμένοι περνούν κρίση, άλλοι χαίρονται τη συνταξιοδότηση άλλοι αναγκάζονται να έχουν μερική απασχόληση για να εξασφαλίσουν μια καλή οικονομική κατάσταση.⁴

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η συνταξιοδότηση δεν είναι κάτι κακό ούτε όμως και κάτι εύκολο. Είναι μια μείζων μεταβολή στη ζωή του ανθρώπου. Χρειάζεται αναμόρφωση τρόπου ζωής και νοοτροπίας, αναδιάταξη στόχων και προσαρμογή σε μικρότερο εισόδημα και σε μειωμένες σωματικές δυνάμεις. Μετά τη μεταβατική περίοδο το άτομο μαθαίνει να ζει και να χαίρεται τη νέα του κατάσταση. Μπορεί να αναπτύσσει δραστηριότητες και να αναλαμβάνει νέους ρόλους όπως αυτούς της προσφοράς προς τους άλλους και κυρίως προς την οικογένεια, τους φίλους, και την κοινότητα μέσα στην οποία ζεί.

Για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων το Υ.Ε.ΚΑ (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων) εφαρμόζει το σχέδιο Επιχορήγησης Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων. Το σχέδιο αυτό το έχω ήδη αναφέρει στην αρχή της εργασίας μου και τώρα θα κάνω μια ανάπτυξη του.

Οι όροι παροχής του σχεδίου είναι οι εξής:

α) Το σχέδιο παρέχει επιχορήγηση μέχρι του ποσού των £1500.00 το οποίο δίνεται σταδιακά. Σε περίπτωση συνεταιρισμού συζύγων στο ίδιο σχέδιο το ποσό αυξάνεται κατά 50%. Σε περίπτωση συνεταιρισμού με άλλα άτομα εκτός συζύγου, ο δικαιούχος έχει ξεχωριστό δικαίωμα.

4 Κωνσταντίδου Α- Ευκλεΐδη, Θέματα Γεροντολογίας-Γηροψυχολογίας, 1999, σελ.224-229

β) Μετά πάροδο 3 χρόνων είναι δυνατό να επιχορηγηθεί το ίδιο άτομο για δεύτερη φορά αν κριθεί αναγκαίο, ωστόσο προτεραιότητα δίνεται σε άτομα που υποβάλλουν αίτηση για πρώτη φορά.⁵

γ) Το ποσό που παρέχετε μέσω του Σχεδίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αγορά εξοπλισμού ή και υλικού. Επίσης για τους πιο κάτω τομείς εργασίας ή για τις σχετικές δαπάνες για την έκδοση λογοτεχνικών έργων ή άλλης πνευματικής φύσεως εργασίας:

- 1) Γεωργία/κτηνοτροφία/καλλέργεια λαχανικών/κηπουρική.
- 2) Κατασκευή υφαντών/κεντημάτων.
- 3) Κατασκευές κεραμικών και άλλων ειδών.
- 4) Χρυσοχοΐα/αργυροχοΐα κ.λ.π.
- 5) Κατασκευή κυπριακών γλυκών/μαρμελάδων/φαγητών κ.ά.
- 6) Ζωγραφική/Χαλκογραφία/Ξυλογλυπτική/Καλαθοπλεκτική/Αγγειογραφία.
- 7) Σηροτροφία και επεξεργασία μεταξιού, κατασκευή κάδρων ή μεταξωτών.
- 8) Συγγραφή και έκδοση λογοτεχνικών έργων ή άλλης φύσεως πνευματική εργασία.
- 9) Διεκπεραίωση εργασιών με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.
- 10) Οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα κρίνεται ότι εξυπηρετεί το σκοπό του Σχεδίου.⁶

δ) Αιτήσεις υποβάλλονται από ηλικιωμένα άτομα και συνοδεύονται από ενυπόγραφη δήλωση τους ότι το χορήγημα θα διατεθεί μόνο για το σκοπό τον οποίο παραχωρείται. Η υπογραφή του αιτητή πιστοποιείται από δύο μάρτυρες.

⁵ Πληροφορίες από το Γραφείο Ενημερίας Λάρνακας
⁶ ό. π.

ε) Σε αντίθετη περίπτωση ή όπου το έργο δεν πραγματοποιήθηκε με υπαιτιότητα του αιτητή, θα πρέπει να επιστραφεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ολόκληρο ή μέρος του ποσού, ανάλογα με την πρόοδο του έργου για το οποίο παραχωρήθηκε.

Η διαδικασία

Κάθε ενδιαφερόμενο άτομο υποβάλλει προς τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αίτηση σε ειδικό έντυπο, με τα ακόλουθα δικαιολογητικά στοιχεία:

α) Έγγραφες προσφορές από τουλάχιστον δύο διαφορετικούς προσφοροδότες για το είδος και την αξία του εξοπλισμού ή/και των υλικών που θα χρειαστούν για την επαναδραστηριοποίηση. (όπου εφαρμόζει).

β) Τίτλοι ιδιοκτησίας ή ενυπόγραφη δήλωση του ιδιοκτήτη της υπό καλλιέργεια γης, ότι παραχωρεί άδεια στο ηλικιωμένο άτομο να τη χρησιμοποιήσει. (όπου εφαρμόζει).

γ) Για καλύτερη αξιοποίηση της χορηγίας, μπορεί να ζητείται από τον αιτητή να παρακολουθήσει, όπου χρειάζεται, μαθήματα που προσφέρονται δωρεάν (π.χ. από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, από το Υπουργείο Γεωργίας ή από οποιαδήποτε άλλη Υπηρεσία).⁷

7. ό.π.

Η εφαρμογή του σχεδίου

α) Η εξέταση της αίτησης γίνεται από το οικείο Επαρχιακό Γραφείο Ενημερίας. Λειτουργός Ενημερίας υποβάλλει σχετική έκθεση προς τον Επαρχιακό Λειτουργό Ενημερίας για τη δυνατότητα, γνώσεις και εμπειρίες του αιτητή καθώς επίσης τη βιωσιμότητα της δραστηριότητας που προτείνει ο αιτητής.

β) Η εισήγηση, μαζί με τις θέσεις του επαρχιακού Λειτουργού Ενημερίας και όλα τα αποδεικτικά στοιχεία αποστέλλονται στη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ενημερίας για απόφαση.

γ) Υποβάλλεται από το Επαρχιακό Γραφείο Ενημερίας προς τη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ενημερίας σχετική έκθεση για την αξιοποίηση του ποσού που παραχωρήθηκε στο τέλος των πρώτων μηνών και στο τέλος του πρώτου έτους από την έγκριση.

Η Λειτουργός Ενημερίας θα πραγματοποιεί περιοδικούς ελέγχους και θα αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του σχεδίου και κατά πόσο η χορηγία αξιοποιήθηκε για το σκοπό που δόθηκε.⁸

8. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ενημερίας, Λευκωσία, 2004

7. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

• Ψυχολογία Ηλικιωμένων

Είναι σημαντικό να εξετασθεί η ψυχολογία του ηλικιωμένου. Συμβαίνουν πολλές μεταβολές στην ηλικία αυτή, γι' αυτό πρέπει να γίνει η κατάλληλη προετοιμασία και εκπαίδευση στα άτομα αυτά. Είναι σημαντικό να πιστέψει πως η ζωή θα συνεχιστεί και ότι θα παραμείνει αγωνιστής μέχρι το τέλος.

Είναι γνωστό ότι μερικά άτομα νιώθουν γερασμένα πριν προχωρήσουν χρονολογικά και βιολογικά άλλα νιώθουν νέα στα γεράματα τους. Γενικά το να ζει κάποιος το παρόν και να προγραμματίζει για το μέλλον είναι προτιμότερο από το να ζει το παρελθόν με μόνη συντροφιά τις αναμνήσεις του. Έτσι το ηλικιωμένο άτομο πρέπει πάντα να βρίσκεται σε δραστηριότητα και καλή διάθεση και όχι σε αδράνεια και παθητικότητα. Δεν πρέπει όμως να πιεστεί ή να εξαναγκαστεί κανένας ηλικιωμένος για να έχει συμμετοχή σε όποιου είδους δραστηριότητα παρά τη θέληση του.

Τα άτομα της τρίτης ηλικίας δεν πρέπει να νιώθουν οίκτο για τον εαυτό τους, ούτε πρέπει να οδηγηθούν στη μοναξιά ή την ανία και κυρίως να μη φτάσουν στη σκέψη του θανάτου. Υπάρχει ένα ρητό που δεν πρέπει να ξεχνάμε:

«Και αν τα πολλά χρόνια ζαρώνουν το δέρμα, δε ζαρώνουν όμως την ψυχή, εκτός και αν μας εγκαταλείψει ο ενθουσιασμός και η θέληση για ζωή».¹

Μια από τις μεταβολές της τρίτης ηλικίας είναι η αλλαγή περιβάλλοντος. Ο ηλικιωμένος, με την είσοδο του στο γηροκομείο θα αντιμετωπίζει πρόβλημα προσαρμογής. Η είσοδος αυτή ισοδυναμεί με

1. Α. ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ, Η Ψυχολογία και η Σεξουαλικότητα της 3^{ης} ηλικίας, Κύπρος, 1995, σ. 102.

μια μορφή αποχωρισμού γι' αυτό πρέπει συγγενείς ή φίλοι ακόμα και ειδικοί ψυχολόγοι να βοηθήσουν να καταλάβει ότι δεν το πετάνε σ' ένα ίδρυμα. Είναι σημαντικό να του εξηγήσουμε με ειλικρίνεια και υπομονή ότι τον τοποθετούμε εκεί για να έχει καλύτερη εξυπηρέτηση και φροντίδα. Επίσης να του δοθεί η διαβεβαίωση ότι θα είναι κοντά του όπως και πριν η οικογένεια του, τα παιδιά του, τα εγγόνια του, οι φίλοι του και θα του συμπαραστέκονται σε κάθε δυσκολία του.

Είναι σημαντικό να αναφέρω ότι στη ψυχολογία του Κύπριου άντρα και γυναίκας υπήρχε πάντα η πεποίθηση ότι έπρεπε οι ίδιοι να γηροκομήσουν τους γονείς τους πράγμα που έκαναν. Σήμερα οι άνθρωποι αυτοί που έφτασαν στην τρίτη ηλικία έχοντας πάντα την πίστη και την αξία ότι τα παιδιά έχουν υποχρέωση να στηρίζουν τους γέροντες γονείς τους, περίμεναν να κάνουν το ίδιο και τα παιδιά τους. Για το λόγο αυτό έχει μεγάλη σημασία οι ηλικιωμένοι να εξωτερικεύσουν τις ανησυχίες τους, τους φόβους, τα συναισθήματα τους. Μ' αυτό τον τρόπο αποφεύγονται δυσάρεστα αισθήματα π.χ. μελαγχολία ή άλλες ψυχολογικές κρίσεις. Αυτό μπορεί να γίνει με διάλογο ανάμεσα σ' αυτούς και την οικογένεια τους ή ακόμα να ζητηθεί η συμβουλή ειδικών ψυχολόγων, ψυχοθεραπευτών ή ψυχιάτρων ή άλλων.²

Μία άλλη σημαντική μεταβολή της τρίτης ηλικίας είναι το θέμα Συνταξιοδότησης. Η ψυχολογική προετοιμασία είναι σημαντική γιατί θα ενισχύσει τη σωματική άμυνα του οργανισμού του ηλικιωμένου ατόμου. Σ' αυτό το σταθμό ο άντρας ή η γυναίκα θα αρχίσει να μην νιώθει χρήσιμος στο περιβάλλον του. Όσον αφορά τις γυναίκες προσαρμόζονται πιο εύκολα από τη φύση τους. Οι γυναίκες έχουν εξ ολοκλήρου το ρόλο της νοικοκυράς, της φροντίδας των παιδιών,

2 ό.π.

εγγονιών, και έτσι αισθάνονται χρήσιμες και παραγωγικές.

Σε σχέση με τον άντρα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Μερικοί δουλεύουν και μετά τη σύνταξη τους. Υπάρχουν κάποιοι που περιμένουν τη συνταξιοδότηση για να ελευθερωθούν από ευθύνες. Βέβαια αυτή η ομάδα ηλικιωμένων μετά από 6 μήνες ανάπαυσης βιώνει την ανία, την πλήξη εξ αιτίας της απραξίας. Γι' αυτό ο άνθρωπος πρέπει να προετοιμάζεται κατάλληλα από ψυχολογικής πλευράς και να αναζητά άλλες δραστηριότητες.³ Γι' αυτό το λόγο η Πολιτική Κυβέρνηση της Κύπρου δημιούργησε το Σχέδιο επιχορήγησης Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων.

• Η στάση της οικογένειας και αντιμετώπιση από τους άλλους

Οι Kahn και Antonucci (1980) υποστηρίζουν ότι κάθε άτομο εντάσσεται σε ένα κοινωνικό δίκτυο. Κοινωνικό δίκτυο είναι ένα σύνολο ατόμων που διαθέτουν μια χαλαρή σχέση δεσμού με ένα κεντρικό άτομο. Το κοινωνικό δίκτυο περιλαμβάνει συγγενείς, φίλους και γείτονες.

Καθώς αλλάζει η ηλικία, η οικογένεια παίζει σημαντικό ρόλο στο κοινωνικό δίκτυο του ατόμου. Η συμβολή του/της συζύγου είναι σημαντική στην τρίτη ηλικία. Το άτομο όσο μεγαλώνει εξαρτάται από τους άλλους και αποδέχεται τη βοήθεια τους. Στους ηλικιωμένους η εξάρτηση επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες όπως:

- α) σωματική αδυναμία
- β) η ψυχική υγεία
- γ) η χρήση φαρμάκων
- δ) το περιβάλλον και
- ε) κοινωνικές αλληλοεπιδράσεις

3. ό. π., σ. 37

Η εξάρτηση από τους άλλους μπορεί να εκδηλωθεί σε διάφορους τομείς όπως το νοητικό τομέα, σωματικό ή τον οικονομικό και σε διάφορα επίπεδα όπως το συμπεριφορικό, το προσωπικό, το περιστασιακό ή το διαπροσωπικό.

Αιτίες εξάρτησης μπορεί να είναι:

Κοινωνικο-πολιτισμικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και προσωπικότητας.⁴

Η σημασία της οικογένειας γίνεται μεγαλύτερη στην περίπτωση που το άτομο αρρωσταίνει. Κάτω από τα 65 χρόνια μόνο το 2,5% περίπου των ανθρώπων χρειάζεται φροντίδα από τα μέλη της οικογένειας. Στα 65 έως 69 χρόνια το ποσοστό αυξάνεται κατά 9% και φτάνει στο 23%, στα 80-84 χρόνια φτάνει στο 45%, μετά τα 85 χρόνια οι ασθένειες αυξάνονται και το είδος της φροντίδας αλλάζει. Φροντίδα στους ηλικιωμένους προσφέρουν οι σύζυγοι + τα ενήλικα παιδιά και κυρίως οι γυναίκες. Οι άντρες προσφέρουν περισσότερο οικονομική βοήθεια. Τα κυριότερα καθήκοντα προς τους ηλικιωμένους είναι:

- 1) Συναισθηματική υποστήριξη και συμβουλές.
- 2) Βοήθεια στο σπίτι (Καθάρισμα, μαγείρεμα)
- 3) Προσωπική φροντίδα (λούσιμο, ντύσιμο, φάρμακα)
- 4) Διαχείριση οικονομικών.
- 5) Λήψη αποφάσεων για το είδος της φροντίδας με αξιοποίηση φορέων βοήθειας όπως το νοσοκομείο ή οικιακή βοήθης.
- 6) Άμεση οικονομική συνεισφορά.

4.Καστενμπαούμ. Ρ – Η τρίτη Ηλικία, 1982, Αθήνα,σ. 81

Οι άνθρωποι είναι κοινωνικά όντα και έχουν ανάγκη από δεσμό και φιλία. Όταν υπάρχει θετική σχέση βοηθά στην ανάπτυξη των ατόμων ενώ μια κακή σχέση δημιουργεί ψυχολογικά προβλήματα. Γενικά η επαφή με τους άλλους προσφέρει πληροφορίες, βοήθεια, μάθηση του πολιτισμού και της ιστορίας, εύρεση συντρόφου, ανάπτυξη και συντήρησης της αίσθησης του εαυτού, συντροφικότητα, ενδιαφέρον, διασκέδαση.⁵

Σήμερα λόγω αυξημένων δραστηριοτήτων τα παιδιά δυσκολεύονται να γηροκομήσουν τους γονείς. Για το λόγο αυτό η κυπριακή κοινωνία ιδρύει κρατικά περιφερειακά γηροκομεία για να είναι κοντά στις ρίζες τους. Επίσης προσφέρονται Στέγες ηλικιωμένων, τα διάφορα κέντρα διημερεύουσας φροντίδας και η βοήθεια από εθελοντές.

Η ανάπτυξη της ηλικίας και η αύξηση προβλημάτων υγείας μειώνουν τις ευκαιρίες για δημιουργία νέων φίλων. Τα πιο πάνω προσφέρουν τη δυνατότητα κοινωνικών επαφών, συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες και η επαφή με συνομήλικους βοηθά το άτομο να ξεπεράσει κάποιες δυσκολίες, κατάθλιψη, φόβο, ανασφάλεια κ.ά.

• Ψυχαγωγία των ηλικιωμένων

Ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα της τρίτης ηλικίας ψυχαγωγούνται στον ελλαδικό και τον κυπριακό χώρο είναι στενά συνδεδεμένος με τον τρόπο ζωής της κοινότητας τους ή της περιοχής στην οποία ζουν.

Παρατηρείται το γεγονός ότι τα άτομα που ζουν σε αγροτικές περιοχές ή στην επαρχία δεν έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε πολλές εκδηλώσεις πολιτιστικού, καλλιτεχνικού, αθλητικού χαρακτήρα. Ο τρόπος με τον οποίο ψυχαγωγούνται τα άτομα αυτά είναι τα καφενεία, στα οποία μαζεύονται μόνο άντρες γιατί οι γυναίκες λόγω κοινωνικών

5.ό.π., σ.90

προκαταλήψεων και διακρίσεων δεν είναι αποδεκτές σ' αυτούς τους χώρους. Στα καφενεία οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι τα χαρτιά, η συζήτηση γύρω από τα πολιτικά, η συντροφιά με ένα ποτό, με ένα καφέ, το τάβλι, και άλλα παρόμοια παιχνίδια. Ο ηλικιωμένος της επαρχίας δεν έχει την ευκαιρία να συμμετέχει σε πνευματικές ή πολιτιστικές εκδηλώσεις, δεν έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει θέατρο, συναυλίες, κινηματογράφο ή οποιαδήποτε καλλιτεχνική παράσταση.

Έπειτα η ψυχαγωγία των γυναικών φαίνεται να είναι πολύ φτωχή στα επαρχιακά κέντρα και στις αγροτικές περιοχές. Οι εκδηλώσεις περιορίζονται στο σπίτι ή στη γειτονιά π.χ. το να καλέσει μια γυναίκα την άλλη στο σπίτι της, ή μια γυναίκα να καλέσει μια παρέα από γυναίκες για να πιουν τον καφέ τους, να ασχοληθούν με τη μαγειρική ή ζαχαροπλαστική και διακόσμηση του σπιτιού.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι ηλικιωμένοι άνθρωποι που ζουν σε μεγαλύτερα κέντρα ή σε πόλεις δεν έχουν την ευκαιρία να ξανοίγονται περισσότερο από τους ηλικιωμένους των επαρχιακών κέντρων, γιατί η ζωή στην πόλη κάνει τους ανθρώπους πιο αποξενωμένους και η ζωή στην πόλη δεν είναι εύκολη για τους ανθρώπους αυτής της ηλικίας. Επίσης οι άνθρωποι στην πόλη γνωρίζονται λιγότερο μεταξύ τους και οι σχέσεις αναπτύσσονται πιο δύσκολα.

Γενικά ο ηλικιωμένος έχει περιορισμένους τρόπους αναψυχής και δραστηριότητας όμως ο Ελληνοκύπριος και ο Ελλαδίτης ηλικιωμένος νιώθει μεγάλη ευχαρίστηση και ξεπερνά ως ένα βαθμό τη μελαγχολία του και τα συναισθήματα μοναξιάς του, όταν βρίσκεται μαζί με την οικογένεια του ή μαζί με τους ανθρώπους της γειτονιάς του.⁶

6.Α. ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ, Η Ψυχολογία και η Σεξουαλικότητα της 3^{ης} ηλικίας, Κύπρος, 1995, σελ.100

Ο ηλικιωμένος νιώθει ασφάλεια και σιγουριά όταν βρίσκεται σ' ένα χώρο τον οποίο θεωρεί δικό του, με την αίσθηση ότι ανήκει σ' αυτόν, ότι ανήκει δηλαδή κάπου και δεν είναι μόνος.

Όσον αφορά τους ηλικιωμένους που βρίσκονται σε ιδρύματα μπορούν να διατηρήσουν και αυτοί ζεστές, γεμάτες αγάπη συναισθηματικές σχέσεις και επαφές. Αυτό επιτυγχάνεται με επισκέψεις από συγγενείς και φίλους. Ακόμα να δημιουργήσουν καινούργιους φίλους ή να επανασυνδεθούν με παλιούς φίλους. Το γηροκομείο οφείλει να δημιουργεί δραστηριότητες ενασχόλησης ώστε να τους κρατά το ενδιαφέρον και την επιθυμία για ζωή. Επίσης ωφέλιμη θα ήταν η προσφορά ψυχαγωγικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων.⁷

Η Σεξουαλικότητα

Η σεξουαλική επαφή στα γηρατειά παίζει σημαντικό ρόλο στην σωματική και ψυχική υγεία των ηλικιωμένων. Σήμερα λόγω έλλειψης γνώσεων και κοινωνικών προκαταλήψεων το θέμα αυτό αποστασιοποιείται. (ερωτική αποχή).

Ένα από τα επίκαιρα θέματα των τελευταίων χρόνων είναι ο ρόλος της σεξουαλικής ζωής στην τρίτη ηλικία. Για πολλές δεκαετίες εκτιμάται ότι η σεξουαλική ζωή είναι ηλικιακό προνόμιο. Όμως μελέτες έδειξαν ότι οι ηλικιωμένοι δεν είναι σεξουαλικά ανενεργοί. Ένα παράδειγμα είναι η μελέτη που έγινε στις Η.Π.Α. 1.300 ανδρών και γυναικών ηλικίας άνω των 60 ετών η οποία κατέγραψε ότι το 48% του δείγματος είχε τουλάχιστον μια σεξουαλική επαφή ανά μήνα. Στις ηλικίες 80-89 ετών τα ποσοστά ήταν 27% και 18% για άνδρες και γυναίκες αντίστοιχα. Η ίδια μελέτη έδειξε σε ότι αφορά την φυσική τους κατάσταση, το 43%

7. ό.π.

επιτρέπει ίδια ποιοτικά σεξουαλική ζωή με τα νεανικά τους χρόνια. Επίσης έδειξε ότι τα αίτια που οδήγησαν στην σεξουαλική αποχή είναι:

- Η έλλειψη ερωτικού συντρόφου
- Η χρήση φαρμάκων
- Η άγνοια για τις φυσιολογικές μεταβολές του σώματος με την ηλικία

Η σημασία μιας σταθερής ερωτικής σχέσης είναι ανεκτίμητη. Επιβεβαιώνει την ταυτότητα του κάθε συντρόφου σαν άτομο ότι μπορεί να προσφέρει κάτι αξιόλογο για κάποιον άλλον. Το σώμα εξακολουθεί να είναι το μέσο προσφοράς και αποδοχής ευχαρίστησης. Οι ηλικιωμένοι αγαπούν το σώμα τους περισσότερο από εκείνους που έχουν κλείσει οριστικά το κεφάλαιο αυτό.

Στο μέλλον οι ηλικιωμένοι εραστές θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες από σήμερα. Η κοινωνία μπορεί τελικά να αναγνωρίσει την καταπιεστική της στάση και να καταφέρει να ξεπεράσει την προκατάληψη απέναντι στους ηλικιωμένους εραστές. Αυτό θα ανατρέψει μια γενιά για τις τρυφερές σχέσεις που θα έχουμε εμείς στα γηρατειά.

Γενικά στον κυπριακό χώρο λόγω μικρής και κλειστής κοινωνίας ο Σεξουαλικός τομέας πέφτει σε τρίτη μοίρα γιατί έτσι έχουν συνηθίσει. Γίνεται μύθος.⁸ Όμως οι περισσότεροι ηλικιωμένοι συνεχίζουν να ικανοποιούνται.

ΥΓΕΙΑ

Είναι γεγονός ότι ορισμένες αρρώστιες εμφανίζονται σπανιότερα μετά τα σαρανταπέντε. Οι γέροι είναι λιγότερο ευάλωτοι από ότι οι νέοι και οι μεσήλικες. Η θεραπευτική αγωγή αντιδρά αποτελεσματικά σε ορισμένες

8. Κωνσταντίδου, Α., Ευκλείδη, ό.π, 1999, σ.126

αρρώστιες και αυτό δείχνει ότι Γέρος δεν σημαίνει άρρωστος. Επίσης πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι ο περιορισμός των ικανοτήτων και η αρρώστια δεν είναι το ίδιο πράγμα, παρόλο που και οι δύο καταστάσεις αποκλίνουν από το ιδανικό πρότυπο της υγείας. Η απώλεια διαφόρων ικανοτήτων μπορεί να γίνει και στην ενήλικη ζωή. Είναι φανερό ότι μπορεί με την ηλικία να μειώνονται μερικές ικανότητες αλλά αυξάνονται άλλες αν δεν υπάρχουν άλλοι σοβαροί λόγοι υγείας. Ένα παράδειγμα είναι όταν κάποιοι ηλικιωμένοι έχουν μειωμένη ικανότητα όρασης ή να μην έχουν ταχύτητα ρυθμού, ακρίβεια κινήσεων ή δύναμη χεριών. Όμως από την πλευρά έχουν ποιότητα παραγωγής και ευσυνειδησία, μεθοδικότητα, πείρα θέληση, πειθαρχία, υπομονή και αρκετά άλλα θετικά στοιχεία.

Μια ομάδα γιατρών και ψυχολόγων προσπαθεί να δείξει τη διαφορά των όρων αρρώστια και γηρατειά. Ο Τζέιμς Μπίρεν διάλεξε μια ομάδα ηλικιωμένων ανδρών που δεν υπέφεραν από κάποια αρρώστια.⁹ Σύμφωνα με κλινικές και εργαστηριακές εξετάσεις οι ερευνητές τους ξεχώρισαν σε υγιέστερους και λιγότερο υγιείς για να μπορούν να δουν αν κάποιο ασήμαντο ή προκαταρκτικό δείγμα αρρώστιας είχε επίδραση στη λειτουργία τους. Τα αποτελέσματα ήταν θετικά. Οι υγιέστεροι ηλικιωμένοι άντρες λειτούργησαν το ίδιο καλά σε διάφορα σωματικά τεστ όσο και μια ομάδα υγιών νεαρών αντρών.

Επίσης δεν βρέθηκε διαφορά ανάμεσα στους γέρους και τους νέους ως προς το επίπεδο των γενικών αιμοσφαιρίων, την αιμοσφαιρίνη, το βασικό επίπεδο του σακχάρου στο αίμα, τη χοληστερίνη του ορού καθώς και τον τύπο της ηλεκτρικής εγκεφαλικής λειτουργίας.

9.Καστενμπαούμ. Ρ., Η τρίτη Ηλικία, 1982, σελ.18

Βέβαια παρατηρήθηκαν κάποιες διαφορές ανάμεσα στις δύο κατηγορίες. Η σημαντική διαφορά βρέθηκε στις μέγιστες τιμές των συχνοτήτων των εγκεφαλικών κυμάτων τους. Τα ηλεκτροεγκεφαλογράφημα έδειξαν ότι τα εγκεφαλικά κύματα των γέρων ήταν βραδύτερα. Αυτό όμως δεν αποτελεί κάποια πάθηση.

Είναι γεγονός ότι στην καθημερινή ζωή οι γέροι είναι πολύ συχνά άρρωστοι. Επίσης υποφέρουν ταυτόχρονα και από διάφορα σωματικά προβλήματα. Δεν πρέπει να σταματήσουν οι προσπάθειες για την αποκατάσταση της υγείας τους επειδή είναι γέροι. Πρέπει να δοθεί σημασία στην πρόληψη και την έγκαιρη αντιμετώπιση των παθήσεων στους ηλικιωμένους. Μια προσπάθεια αποκατάστασης της υγείας είναι η σωματική άσκηση.

Η σωματική άσκηση συντείνει στη διατήρηση σωματικής υγείας. Αυτό μπορεί να γίνει κατόπιν συμβουλής γιατρού, σχετικά με το είδος της άσκησης που μπορούν να κάνουν με βάση τις δυνατότητες τους. Τα ωφέληματα που παίρνουν αφορούν το ψυχολογικό τομέα, και από πλευράς σωματικής υγείας θα ωφεληθεί το κυκλοφοριακό και αναπνευστικό σύστημα. Επίσης οι αρθρώσεις γιατί θα γίνεται καλύτερη οξυγόνωση και γενικά θα βελτιωθεί όλη η σωματική του κατάσταση.¹⁰

Το περιβάλλον είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει την κατάσταση της υγείας και την μακροζωία των ηλικιωμένων. Το οικολογικό περιβάλλον με την επιβάρυνση που έχει υποστεί στα μεγάλα αστικά κέντρα αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τόσο την υγεία όσο και τη ψυχολογική κατάσταση των ηλικιωμένων.

Άτομα που ζουν σε βιομηχανικές κοινωνίες παρουσιάζουν Διεθνώς αυξημένη επικράτηση χρόνιων παθήσεων.

10. ό.π.

Η φυσική και η ψυχολογική υγεία των ηλικιωμένων τους δίνει δύναμη για ζωή και αυτό δυναμώνει την προσπάθεια για πιο καλή ζωή. Αντίθετα άτομα με κάποιο πρόβλημα υγείας δεν έχουν διάθεση, ζουν με θυμό, άγχος, κατάθλιψη, επιβαρύνοντας τον εαυτό τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Τα γηρατειά δεν αποτελούν ασθένεια αλλά φυσιολογική εξέλιξη της ανθρώπινης ζωής.
2. Τα δύο τρίτα του πληθυσμού ηλικιωμένων της Κύπρου είναι σήμερα απάνω από 70 χρονών με αποτέλεσμα να δέχονται σοβαρή πίεση η οικογένεια καθώς επίσης ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες.
3. Λόγω αυξημένων προβλημάτων υγείας σωματικών ψυχικών και ανασφάλειας που συχνά διακατέχει τα ηλικιωμένα άτομα, η ανάγκη των ιατρικών υπηρεσιών είναι μεγαλύτερη παρά στις άλλες ηλικίες.
4. Σωματική άσκηση. Οι ηλικιωμένοι έχουν ανάγκη από σωματική άσκηση. Η φυσιοθεραπεία και εργασιοθεραπεία αποτελούν βασικά μέσα για την αποκατάσταση τους, στην αξιοποίηση των δυνάμεων και δυνατοτήτων τους και στην διατήρηση μιας αξιοπρεπούς ποιότητας ζωής. Επίσης τα άτομα τα οποία δεν έχουν προβλήματα υγείας ή κινητικότητας πρέπει να υποβάλλονται προληπτικά σε φυσιοθεραπεία για να παραμείνουν ενεργά μέλη της κοινωνίας.
5. Η οικογένεια σήμερα αδυνατεί να αναλάβει προσωπικά την φροντίδα των ηλικιωμένων λόγω αυξημένων υποχρεώσεων. Αυτό οδηγεί σε αυξημένη χρήση των στεγών ηλικιωμένων και στην επικράτηση του θεσμού Ιδρυματικής φροντίδας.
6. Η συνταξιοδότηση και η μείωση του εισοδήματος του ατόμου αποτελούν καθοριστική καμπή στη ζωή του που συχνά συνοδεύεται με τεράστια ψυχολογικά προβλήματα.
7. Οι ηλικιωμένοι χρειάζονται ισότιμη μεταχείριση κατάλληλη προσέγγιση και ενεργό συμμετοχή στη ζωή και στα κοινωνικά.
8. Να γίνεται κατάλληλη και συστηματική προετοιμασία του ατόμου για τα γηρατειά και τη συνταξιοδότηση ώστε να αποφεύγονται τα

ψυχολογικά και άλλα προβλήματα. Η προετοιμασία αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω της οικογένειας του σχολείου, των επαγγελματιών, των συνδικαλιστικών, καθώς επίσης των εθελοντικών οργανώσεων.

9. Όλοι οι ηλικιωμένοι να οργανωθούν και να επιδιώξουν συμμετοχή στα σώματα λήψεων αποφάσεων και στον καθορισμό πολιτικής στα θέματα που τους αφορούν.
10. Για τα Ιδρύματα: Οι ηλικιωμένοι πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στα Ιδρύματα πρέπει να γίνεται σεβαστή η ελευθερία τους, η ιδιωτική ζωή και να ενθαρρύνεται η ανάληψη από μέρους τους πρωτοβουλίας και η συμμετοχή τους στον προγραμματισμό του φαγητού και της λειτουργίας του Ιδρύματος.
11. Η τοποθέτηση ηλικιωμένων σε Ιδρύματα πρέπει να αποτελεί την τελευταία λύση και αφού εξαντληθούν όλες οι δυνατότητες να ζήσει ο ηλικιωμένος σε οικογενειακό περιβάλλον. Εκτός από τους κοινωνικούς λειτουργούς, οι οικογενειακοί σύνδεσμοι ευημερίας ηλικιωμένων θα πρέπει να βοηθούν τις οικογένειες που προτίθενται να τοποθετήσουν τους δικούς τους ηλικιωμένους σε ιδρύματα.
12. Να αυξηθούν οι συντάξεις και τα δημόσια βοηθήματα ώστε να διασφαλίζεται στους δικαιούχους αξιοπρεπές επίπεδο ζωής.

Τέλος είναι σημαντικό να ξεφύγουμε από τους μύθους και τις προκαταλήψεις, να αποκτήσουμε κοινωνική συνείδηση και να προσπαθήσουμε να λύσουμε όλοι μαζί τα προβλήματα αυτής της ηλικίας. Επίσης είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι τα γηρατειά δεν παρουσιάζονται μπροστά μας ξαφνικά και απότομα αλλά σιγά-σιγά. Η δυνατότητα για θετικές αλλαγές υπάρχει και πρέπει να αρχίσει έγκαιρα.

Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ήδη εναρμονισμένη με την Ευρωπαϊκή Ένωση σε θέματα κοινωνικής προστασίας. Για να συμβαδίζουν με θετικές παγκόσμιες καινοτομίες στον τομέα της κοινωνικής ευημερίας, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας προβαίνουν σε συστηματική επανεκτίμηση και αναθεώρηση της πολιτικής και των υπηρεσιών τους και στην εναρμόνιση της νομοθεσίας που εφαρμόζουν με το κοινοτικό κεκτημένο, διεθνή πρότυπα και διεθνείς συμβάσεις που προωθούν τη δημοκρατία, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την κοινωνική συνοχή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Atchley. R.C., Social Forces and Aging, Wadsworth Publishing Company, 1985
- Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατειά, Παγκύπριο Σεμινάριο για τα Γηρατειά, Λευκωσία, 7-8 Νοεμβρίου 1983
- Ερωτοκρίτου Άθως., Η ψυχολογία και η Σεξουαλικότητα της Τρίτης Ηλικίας, Λευκωσία: Εκδόσεις Intercollege, 1995
- Κάνθος. Θ., «Η καθημερινή ζωή των Κυπρίων κατά τον 18^ο και 19^ο αιώ., Λευκωσία, 1984.
- Καστενμπαόουμ. Ρ., η Τρίτη Ηλικία, εκδόσεις Αθ. Ψυχογιός, 1982
- Κυριαζή. Ν., Η Κοινωνιολογική Έρευνα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1999
- Κωνσταρίδου,Α-Ευκλείδη., Θέματα Γεροντολογίας-Γηροψυχολογίας,1999.
- Μπωβουάρ. Σ., Τα γηρατειά, Εκδόσεις Γλάρος, 1980
- Παρασκευόπουλου. Ι. Ν., Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας, Αθήνα 1983
- Ράγκου. Ε. Ν., Όψεις Κοινωνικής μεταβολής, Λευκωσία: Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 1983
- Πατσάκα. Ι. Α., Η Τρίτη Ηλικία στα τέλη του Εικοστού αιώνα, Αθήνα, Εκδόσεις Πίτσιλος, 1992
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Ετήσια Έκθεση 1999, Λευκωσία 2000
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Ετήσια Έκθεση 2000, Λευκωσία 2001
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Λευκωσία 2002
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Λευκωσία 2001
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Λάρνακα, 2004
- Γιαννάκη . Α., «Ασφάλεια και Υγεία Ατόμων Τρίτης Ηλικίας», Ασφάλεια και Υγεία, Ιούνιος 1994, no 1, σ.6.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

**Έντυπα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
(Τμήμα Κοινωνικής Ευημερίας)**

III. ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΒΟΗΘΗΜΑΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

A. Δημόσια Βοηθήματα

Η παροχή Δημοσίου Βοηθήματος γίνεται βάσει σχετικής Νομοθεσίας και αποτελεί μέρος της ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής του Κράτους που στοχεύει στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για κάθε άτομο το οποίο διαμένει μόνιμα στην Κυπριακή Δημοκρατία. Η έγκαιρη και προγραμματισμένη βοήθεια αποβλέπει στην πρόληψη της παρατεταμένης ανέχειας με τα συνεπακόλουθα της για τα άτομα και τις οικογένειες, και στην πρόληψη της εξάρτησης από την παροχή αυτή. Προβάλλεται επιτακτική η ανάγκη για εξατομικευμένη εργασία με τον κάθε λήπτη Δημοσίου Βοηθήματος ώστε να αποφευχθεί η εξάρτηση του από το Ταμείο Δημοσίου Βοηθήματος.

Κατά το 2004 ο Κλάδος Δημοσίου Βοηθήματος, είχε σοβαρές δυσκολίες όπως, μεγάλο αριθμό έκτακτων Λειτουργών (50% του συνόλου), μεγάλες απουσίες λόγω ασθενειών και αδειών μητρότητας, απρόβλεπτων και άλλων επειγουσών περιπτώσεων με σοβαρά προβλήματα. Παρ' όλα αυτά υπήρξε πρόοδος όσον αφορά την διεκπεραίωση των ερευνών και την άμεση ανταπόκριση σε επείγουσες περιπτώσεις. Η εξειδίκευση Λειτουργού σε μια κατηγορία ληπτών (περιπτώσεις με αλλοδαπές φροντίστριες) συνέβαλε στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών και καλύτερη διαχείριση του παρεχόμενου Δημοσίου Βοηθήματος.

Φύση Δυσπραγίας

- Γήρας	ποσοστό	37,39%
- Αναπηρία (Περιλαμβάνει σωματική αναπηρία 14,19%, νοητική υστέρηση 9,31%, κώφωση 1,68% και τυφλότητα 1,31%).	ποσοστό	26,49%
- Φυσική ασθένεια	ποσοστό	14,01%
- Ψυχική ασθένεια	ποσοστό	13,93%
- Χωρισμός	ποσοστό	1,08%
- 17 άλλες κατηγορίες κάτω του 1,00%	ποσοστό	7,10%

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις πιο πάνω κατηγορίες εμπίπτουν και οι αλλοδαποί (αιτητές ασύλου και μη) που επειδή δεν έχουν όλοι μηχανογραφημένους φακέλους, δεν μπορούν να εξαχθούν και ορθά στατιστικά στοιχεία.

Θα πρέπει να σημειωθεί όμως ότι αυτός είναι ένας ιδιαίτερα πολύπλοκος τομέας εργασίας για τον οποίο οι λειτουργοί διαθέτουν ιδιαίτερο και δυσανάλογο με τις άλλες περιπτώσεις χρόνο. Η όλη εργασία δυσχεραίνεται γιατί για το είδος αυτό εργασίας δεν υπάρχει σαφής και ξεκάθαρη πολιτική, γιατί τα άτομα αυτά επιβάλλεται να τυγχάνουν άμεσης οικονομικής βοήθειας, γιατί η διερεύνηση των οικονομικών τους δεδομένων είναι σχεδόν αδύνατη και γιατί η εξασφάλιση σ' αυτούς εργασίας είναι ιδιαίτερα δύσκολη.

Επειδή προβλέπεται ότι οι περιπτώσεις αυτές ολοένα και θα αυξάνονται, το είδος από εργασίας θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης μελέτης ώστε να εξειδικευτεί ως τομέας εργασίας.

B. Φροντίδα Ηλικιωμένων και Αναπήρων

1. Παροχή Κατ' οίκον Βοήθειας σε Ηλικιωμένους και Αναπήρους

α) Παροχή Κατ' οίκον φροντίδας από Κυβερνητικές Κατ' οίκον Φροντίστριες

Εξακολουθούν να απασχολούνται και να παρέχουν υπηρεσίες 27 Φροντίστριες. Καλύπτουν γεωγραφικά ολόκληρη την πόλη, τους γύρω Συνοικισμούς καθώς και τις κοινότητες, Αραδίππου, Λειβαδιών, Ορόκλινης και Κελιών.

Το πρόγραμμα παρέχει φροντίδα και υπηρεσίες σε ηλικιωμένους και αναπήρους καθώς και σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλά προβλήματα, όπως ψυχικής υγείας, αλκοολισμού, κοινωνικής απομόνωσης.

Ο θεσμός της παροχής κατ' οίκον φροντίδας κρίνεται καθόλα επιτυχημένος. Έχει αναγνωριστεί ότι η στήριξη και η βοήθεια που παρέχεται σε οικογένειες ενισχύουν και διατηρούν τον θεσμό της οικογένειας. Επίσης είναι βοηθητική ώστε τα ηλικιωμένα άτομα και οι ανάπηροι να εξακολουθούν να παραμένουν στο σπίτι τους πλησίον των συγγενών τους και να έχουν επιλογή πλην της Ιδρυματικής Φροντίδας.

Μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου του 2004 παρείχεται φροντίδα σε 195 περιπτώσεις. Υπήρξε αύξηση σε οικογένειες με ανήλικα παιδιά που χρειάζονταν φροντίδα. Μέχρι το τέλος του 2004 παρείχεται φροντίδα σε 18 οικογένειες.

Γίνονται τακτικές συναντήσεις της Επόπτριας του προγράμματος με τις Φροντίστριες κατά τις οποίες εκτός από διοικητικά θέματα καλύπτονται και θέματα που άπτονται προβλημάτων στο χειρισμό των περιπτώσεων με στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων Υπηρεσιών.

Παράλληλα έχει αναβαθμιστεί η συνεργασία των Κοινωνικών Λειτουργών με την Επόπτρια των Κρατικών Φροντιστριών και άρχισαν να γίνονται και κοινές επισκέψεις για καλύτερη αξιολόγηση της παρεχόμενης φροντίδας.

β) Παροχή Κατ' οίκον Φροντίδας από Ιδιωτικές Φροντίστριες

Ο θεσμός της Κατ' Οίκον Φροντίδας από Ιδιωτικές Φροντίστριες λειτουργεί πολύ αποτελεσματικά τόσο στην ύπαιθρο, όσο και στην πόλη. Τέλος Δεκεμβρίου του 2004 οι ιδιωτικά φροντιζόμενοι ήταν 370 σε σύγκριση με 364 το Δεκέμβριο του 2003.

Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν άτομα που χρειάζονται εξειδικευμένα και συνεχή φροντίδα, άτομα που μένουν σε περιοχές που δεν καλύπτονται από το πρόγραμμα των Κρατικών Κατ' Οίκον Φροντιστριών ή άτομα που λόγω των ιδιαίτερων αναγκών τους δεν μπορεί η φροντίδα τους να καλυφθεί από Κρατικές Φροντίστριες.

Η παροχή Κατ' Οίκον Φροντίδας από Ιδιωτικές Φροντίστριες είναι μια αναγκαιότητα για την Κοινωνία μας.

Κρατικές Στέγες Άνιος Γεώργιος Β' και Κόκκινες

Στην Επαρχία λειτουργούν με επιτυχία δυο Κρατικές Στέγες που εξυπηρετούν σε μεγάλο βαθμό τα ενήλικα άτομα που χρειάζονται Ιδρυματική φροντίδα.

Οι παρεχόμενες Υπηρεσίες κρίνονται ως πολύ ικανοποιητικές, καταβάλλεται όμως συνεχής προσπάθεια για την ποιοτική αναβάθμιση τους. Στις Στέγες εκτός της φροντίδας.

Οργανώσεις «Επιτροπή Φυσιοθεραπευτηρίου» και «Φίλοι Ηλικιωμένων Κρατικών Στεγών»). Επίσης παρέχεται ψυχαγωγία, εκδρομές, εκδηλώσεις. Καταβάλλεται προσπάθεια για περαιτέρω ευαισθητοποίηση του προσωπικού στις ανάγκες των ενοίκων.

Στη Στέγη «Κόκκινες» το τέλος του 2004 διέμεναν 24 ένοικοι, σε δύο από τους οποίους παρείχεται Δημερεύουσα Φροντίδα.

Είναι αποσπασμένη μόνο 1 νοσοκόμα που καλύπτει πρωινή βάρδια. Επιβάλλεται όμως να καλυφθεί η παροχή νοσηλευτικής φροντίδας επί 24ωρου βάσης.

Στη Στέγη «Άγιος Γεώργιος» το τέλος 2004 διέμεναν 25 ένοικοι εκ των οποίων οι 16 ήταν κλινήρεις και τους παρείχεται εξειδικευμένη νοσηλευτική φροντίδα.

Πέραν των ενοίκων, στη Στέγη αυτή παρέχετε φιλοξενία από τα μέσα του 2004 σε άτομα θύματα διακίνησης, εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Ως εκ τούτου έχουν διαμορφωθεί κατάλληλα δύο δωμάτια συνολικής χωρητικότητας 4 κλινών για να καλύψουν τις ανάγκες των ατόμων αυτών.

3. Μη Κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων

Στην Επαρχία Λάρνακας κατά το τέλος του 2004 λειτουργούσαν 13 μη Κρατικές Στέγες και μία Στέγη του Δήμου Λάρνακας.

α) 6 Στέγες είναι Ιδιωτικές (5 στη Λάρνακα και 1 στην Αραδίππου).

β) 6 Κοινοτικές (3 στη Λάρνακα, 1 στην Αθηνού, 1 στα Λεύκαρα και 1 στη Μοσφιλωτή).

γ) 1 Δημοτικό Μέλαθρο Ευγηρίας, στη Λάρνακα.

Η δυναμικότητα των μη Κρατικών Στεγών είναι 411 κρεβάτια, 168 στις Ιδιωτικές Στέγες, 201 στις Κοινοτικές (από αυτές 6 κλίνες χρησιμοποιούνται από το Νοσοκομείο Λάρνακας) και 42 στο Δημοτικό Μέλαθρο Ευγηρίας.

Αναλυτικά Ιδιωτικές Στέγες Ηλικιωμένων

Α/Α	Όνομα Στέγης	Διεύθυνση	Δυναμικότητα σε κλίνες	Αρ. Ενοίκων	Περιπτώσεις Δημοσίου Βοηθήματος
1.	Στέγη Ηλικιωμένων «Σωτήρος»	Λάρνακα	34	32	29
2.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Παντελεήμων»	Λάρνακα	18	13	9
3.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Λάζαρος»	Λάρνακα	11	8	5
4.	Αναρρωτήριο – Αναπαυτήριο «ΜΑ – ΡΕΑ – ΚΥΒΕΛΗ»	Λάρνακα	48	47	35
5.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Ραφαήλ»	Λάρνακα	28	21	10
6.	Στέγη Ηλικιωμένων «Απόστολος Λουκάς»	Αραδίππου	29	29	18
Σύνολο:			168	150	106

Κοινοτικές Στέγες Ηλικιωμένων

Α/Α	Όνομα Στέγης	Διεύθυνση	Δυναμικότητα σε κλίνες	Αρ. Ενοίκων	Περιπτώσεις Δημοσίου Βοηθήματος
1.	«ΟΑΣΗ» Ηλικιωμένων «Άγιος Γεώργιος»	Λάρνακα	60 *	55	22
2.	Μέλαθρο Ευγηρίας «Τέρρα Σάντα»	Λάρνακα	39	36	10
3.	Στέγη Ηλικιωμένων «Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων»	Λάρνακα	50	32	9
4.	«Κλεάνθειος» Κοινοτική Αθηνών Στέγη	Αθηνών	22	22	12
5.	Κ.Ε.Η. Λευκάρων	Λεύκαρα	14	12	5
3.	Κέντρο Ενηλίκων «Πάτερ Καλλίνικος	Μοσφιλωτή	16	13	6
Σύνολο:			201	170	64

* 6 κλίνες χρησιμοποιούνται για ανάρρωση ασθενών μετά από νοσηλεία τους στο Νοσοκομείο Λάρνακας με περιθώριο παραμονής τους μέχρι 10 μέρες.

Δημοτική Στέγη Ηλικιωμένων

A/A	Όνομα Στέγης	Διεύθυνση	Δυναμικότητα σε κλίνες	Αρ. Ενοίκων	Περιπτώσεις Δημοσίου Βοηθήματος
1.	Δημοτικό Μέλαθρο Ευγηρίας	Λάρνακα	42	32	22

Κατά το 2004 συνεχίστηκε η επιθεώρηση όλων των μη Κρατικών Στεγών Ηλικιωμένων της Επαρχίας εκτός του Δημοτικού Μελάθρου Ευγηρίας (εξαιρέθηκε βάσει του Νόμου 222/91, αρ, 13), ενώ εκκρεμεί η εγγραφή 1 Ιδιωτικής Στέγης Ηλικιωμένων.

Μεταξύ του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας Λάρνακας, των ιδιοκτητών και του προσωπικού των Στεγών, υπάρχει πολύ καλή και στενή συνεργασία που συμβάλλει θετικά στην ομαλή λειτουργία των Στεγών σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου και των Κανονισμών.

Δεν παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις ή παρανομίες. Οι ιδιοκτήτες ανταποκρίνονται στις εισηγήσεις και υποδείξεις του αρμόδιου Λειτουργού Επιθεώρησης.

Κατά το 2004 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τα Διευθύνοντα πρόσωπα Ιδιωτικών / Κοινοτικών Στεγών Ηλικιωμένων με την Επαρχιακό Λειτουργό Ευημερίας, και με τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Στεγών με στόχο τη συζήτηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την εφαρμογή των Περί Στεγών Ηλικιωμένων / Αναπήρων Νόμου και των σχετικών Κανονισμών ώστε να εξευρεθούν τρόποι βελτίωσης των προσφερομένων υπηρεσιών.

Ι. Φροντιστές

Από τον Ιούλιο, 96 το Σωματείο «Κέντρο Διαμονής και Απασχόλησης Ατόμων με Ειδικές ανάγκες «Άγιος Λάζαρος», λειτουργεί και ως «Φροντιστής». Κατά το τέλος του 2004 στο κέντρο διέμεναν 5 άτομα με Ειδικές Ανάγκες, όλες περιπτώσεις Δημοσίου Βοηθήματος.

ΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κατά το 2004 η επίβλεψη των προγραμμάτων από τους Λειτουργούς έγινε με δυσκολίες λόγω παραχώρησης μειωμένου κονδυλίου για οδοιπορικά. Καταβλήθηκε προσπάθεια όσον το δυνατό να παρακολουθηθούν τα προγράμματα και να προσφερθεί κάθε δυνατή βοήθεια.

Σημαντικός αριθμός κοινοτικών προγραμμάτων λειτουργούν σε πολύ ικανοποιητικό επίπεδο προσφέροντας αξιόλογες υπηρεσίες. Το 2004 χαρακτηρίστηκε από αλλαγές, όπως τόφαση του Υπουργείου Παιδείας για την Προδημοτική φοίτηση παιδιών προσχολικής ηλικίας, ταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες έχουν άμεση σχέση με την λειτουργία κοινοτικών προγραμμάτων. Έτσι γίνεται επιτακτική η ανάγκη αναπροσαρμογής των προγραμμάτων σύμφωνα με τα νέα δεδομένα.

Εθελοντικές Οργανώσεις – Σ.Κ.Ε.

Κατά το 2004 η Υπηρεσία μας συνεργάστηκε με 18 Επαρχιακές και Τοπικές Εθελοντικές Οργανώσεις, από τις οποίες οι 3 είναι Παγκύπριες με έδρα την Λάρνακα. Επίσης συνεργάστηκε με 30 Σ.Κ.Ε./Ε.Κ.Ε. (περιλαμβάνεται και το ΕΣΕΛ) από τα οποία τα 1 ιδρύθηκαν στο 2004.

Αξιόλογη μπορεί να χαρακτηριστεί η δραστηριότητα του ΕΣΕΛ. Πραγματοποίησε το 1ο συνέδριο του, συμμετείχε σε Παγκύπριες εκδηλώσεις του ΠΣΕ, ενίσχυσε το Σώμα εθελοντών το οποίο σήμερα έχει 50 εκπαιδευμένους εθελοντές που προσφέρουν υπηρεσίες σε ομάδες και σε άτομα και γενικά ανταποκρίθηκε στο ρόλο του σαν Συντονιστικού Σώματος των εθελοντικών Οργανώσεων της Επαρχίας μας.

Προγράμματα

Στην πόλη και Επαρχία Λάρνακας, οι Εθελοντικές Οργανώσεις, Σ.Κ.Ε. / Ε.Κ.Ε. κατά το 2004 λειτούργησαν τα πιο κάτω προγράμματα.

<u>Προγράμματα</u>	<u>Αριθμός</u>
Παιδοκοινοτικές Σταθμοί	11
Προστασίας και Απασχόλησης παιδιών	14
Τοπικές Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων	6
Προγράμματα για άτομα με ειδικές ανάγκες	3
Προγράμματα Ενηλίκων	6
Οίκον Φροντίδας	10
Υπηρεσίες Στήριξης Οικογένειες	3
Υπηρεσίες για Ηλικιωμένους	4
Παιδική Παιδική Στέγη	1
Προστασίας	2

Στην Επαρχία μας κατά το 2004 βοηθήθηκαν από το Σχέδιο Κρατικών Χορηγιών 54 ογράμματα. Το ύψος της κρατικής χορηγίας ανήλθε στις £558,210. Στις Οργανώσεις ρασχέθηκε κάθε δυνατή καθοδήγηση για την όσο το δυνατό καλύτερη αξιοποίηση της ορηγίας.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω μπορούμε να πούμε ότι κατά το 2004 οι εθελοντικές γανώσεις – Σ.Κ.Ε. / Ε.Κ.Ε. εργάστηκαν σε ικανοποιητικά επίπεδα και τα προγράμματα τους λυσαν σημαντικές ανάγκες των κατοίκων της Επαρχίας Λάρνακας.

Επιτροπές

α) Επιτροπή Προστασίας και Ευημερίας του Παιδιού

Η Επιτροπή συνέχισε και το 2004 τη λειτουργία της με διάφορες εκδηλώσεις και αστηριότητες.

Για την Διεθνή ημέρα του παιδιού, σε συνεργασία με τον Δήμο Λάρνακας, διοργάνωσε καθιερωμένο Φεστιβάλ του Παιδιού στην παραλία των Φοινικούδων. Το πρόγραμμα οιαλάμβανε διάφορες γωνιές κατασκευών, παιχνίδια και παιδική επιθεώρηση. Σε όλα τα ιδιά προσφέρθηκε δωρεάν παγωτό.

Κατά την Εβδομάδα Παιδιού, η Επιτροπή διοργάνωσε τις ακόλουθες εκδηλώσεις:

1. Στις 15/11/04 μαθητές του Ευριβιαδείου Γυμνασίου πραγματοποίησαν επίσκεψη στο Προεδρικό.
2. Στις 20/11/04 οι οκτώ μαθητές του Γυμνασίου Αραδίππου οι οποίοι αποτελούν τους Παιδοβουλευτές της Επαρχίας Λάρνακας συμμετείχαν σε σύνοδο της Παιδοβουλής. Επίσης παρευρέθηκαν στην τελετή λήξης της Παιδοβουλής στις 29/12/04.
3. Μέλη της ΕΠΕΠ, συμμετείχαν στο Παγκύπριο Συνέδριο που διοργάνωσε η Παγκύπρια Συντονιστική ΕΠΕΠ στις 13-14 Νοεμβρίου στις Πλάτρες με θέμα «Τα δύσκολα χρόνια, η ανταπόκριση της Σύγχρονης Κοινωνίας στα προβλήματα και τις προκλήσεις της εφηβικής ηλικίας».
4. Στις 8/12/2004 διοργανώθηκε στην αίθουσα συνεδριών του Συνεργατικού Ταμειυτηρίου Καρπασίας Μαθητικό Συνέδριο με θέμα και πάλι εκείνο του Παγκύπριου Συνέδριου. Συμμετείχαν μαθητές των Γυμνασίων της Πόλης και Επαρχίας Λάρνακας.

Παράλληλα η ΕΠΕΠ Λάρνακας συμμετείχε ενεργά σ' όλες τις δραστηριότητες και ηλώσεις που διοργανώθηκαν από την Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή ΕΠΕΠ.

β) Ταμείο Ευημερίας

Η αναγκαιότητα του θεσμού είναι αδιαμφισβήτητη και η Επιτροπή λειτούργησε οιοποιητικά καλύπτοντας τις ανάγκες ατόμων/οικογενειών που ήταν αδύνατο να καλυφθούν ύ άλλα κονδύλια.

Κατά την 31/12/04 το υπόλοιπο στο Ταμείο ήταν £2.693,67

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Να διεκδικήσετε τα δικαιώματά σας.
- Να αναφέρετε οποιοδήποτε πρόβλημα αντιμετωπίζετε στο διευθύνον άτομο της Στέγης και στον Κοινωνικό Λειτουργό που επισκέπτεται τη Στέγη ή να αποστείνετε στα τηλέφωνα των Επαρχιακών Γραφείων Ευημερίας.

Αποκατάσταση

- Μόλις υπερπηδηθούν τα προβλήματα για τα οποία έγινε η εισδοχή στη Στέγη, μπορείτε να ζητήσετε επιστροφή στο σπίτι σας.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να απευθύνεστε στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας της Επαρχίας σας:

ΛΕΥΚΩΣΙΑ: 22-804600
22-804762

ΛΕΜΕΣΟΣ: 25-804450
25-804457

ΛΑΡΝΑΚΑ: 24-304120
24-304123

ΠΑΦΟΣ: 26-306240
26-306241

ΠΟΛΗ ΧΡΥΣΟΧΟΥΣ: 26-321441

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ -
ΠΑΡΑΛΙΜΙΝΙ: 23-821551
23-730012

ΕΥΡΥΧΟΥ: 22-932770

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Δικαιώματα ηλικιωμένων/αναπήρω

στις Στέγες Ηλικιωμένων
Αναπήρων

Γ.Τ.Π. 184/2002 - 5.000
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
ΕΚΤΥΠΟΣΗ: ΚΑΛΩΣ - 1997

Λευκωσία, 2002

ηλικιωμένοι κουβαλάνε στα μάτια τους ένα παιδί και τα παιδιά συχνά μας κοιτάνε σαν τα βαθιά γεράματα»

Πάμπλο Νερούντα

Σύμφωνα με τον περί Στεγών για Ηλικιωμένους και Αναπήρους Νόμο του 1991, «Στέγη», σημαίνει οποιοδήποτε υποστατικό, στο οποίο παρέχεται διαμονή σε περισσότερα από πέντε άτομα άνω των δεκαοκτώ χρόνων τα οποία λόγω αναπηρίας ή προχωρημένης ηλικίας ή σποικωνδήποτε άλλων λόγων ή συνθηκών, έχουν ανάγκη περίθαλψης και μέριμνας και περιλαμβάνει ο'τιδήποτε έχει σχέση με το υποστατικό αυτό ή με άλλο υποστατικό ή χώρο που χρησιμοποιείται για το σκοπό αυτό».

Εγγραφή Στεγών

- Κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να διατηρεί οποιαδήποτε Στέγη αν αυτή δεν είναι εγγεγραμμένη σύμφωνα με τον περί Στεγών για Ηλικιωμένους και Αναπήρους Νόμο.
- Κάθε πιστοποιητικό εγγραφής που εκδίδεται σύμφωνα με το Νόμο πρέπει να αναρτάται σε περίοπτη θέση μέσα στη Στέγη στην οποία αυτό αναφέρεται.
- Ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μπορεί σε οποιοδήποτε χρόνο να ακυρώσει την εγγραφή οποιασδήποτε Στέγης, για οποιοδήποτε λόγο ο οποίος θα δικαιολογούσε την άρνηση εγγραφής της.

Ποιες Υπηρεσίες/Ωφελήματα πρέπει να προσφέρονται στους ενοίκους των Στεγών

- Διατροφή.
- Φροντίδα και περιποίηση (νοσηλευτική φροντίδα όπου χρειάζεται).
- Προγράμματα ψυχαγωγίας, δημιουργικής απασχόλησης.
- Καλές κλιματιστικές συνθήκες.
- Ιατρική Περίθαλψη. (Πέραν από την ιατρική περίθαλψη που διευθετεί η Στέγη μπορεί κάθε ένοικος να καλεί ιατρό της επιλογής του με προσωπική δαπάνη).
- Προσωπική ελευθερία, άνεση των ενοίκων και δικαίωμα επιλογής του ρουχισμού και της υπόδησής τους.
- Διευκόλυνση στην εκτέλεση των θρησκευτικών τους καθηκόντων.
- Τροφεία για τους δικαιούχους Δημόσιου Βοηθήματος (ανάλογα με τις εγκεκριμένες κλίμακες και την οικονομική τους κατάσταση).
- Ποσό για προσωπικά μικροέξοδα για τους δικαιούχους Δημόσιου Βοηθήματος (ανάλογα με τις εγκεκριμένες κλίμακες και την οικονομική τους κατάσταση).
- Αγάπη, κατανόηση, εξατομίκευση, σεβασμός.

Ποιοι γίνονται δεκτοί στις Ιδιωτικές Στέγες

- Άτομα που επιθυμούν να εισαχθούν αυτές.
- Άτομα για τα οποία έχουν εξαντληθεί άλλες λύσεις για παραμονή τους στο σπίτι τους (κατ' οίκον φροντίδα από κυβερνητικές ή ιδιωτικές φροντιστρίες, δημεύουσα φροντίδα, φροντιστές).

Πώς να ζητήσετε να εισαχθείτε σε Στέγη Ηλικιωμένων

- Αν έχετε αποφασίσει να εισαχθείτε Στέγη Ηλικιωμένων, επικοινωνήστε με Γραφείο Ενημερίας της Επαρχίας σας περισσότερες πληροφορίες και για πάρετε έντυπο αίτησης. Τα τηλέφωνα Επαρχιακών Γραφείων Ενημερίας βρίσκονται στο πίσω μέρος του φυλλαδίου
- Ο Λειτουργός Ενημερίας της περιοχής θα σας επισκεφθεί για να συζητήσει με σας τις ανάγκες σας ώστε να ολοκληρωθεί η μελέτη της αίτησης σας. Όταν εξεταστεί η αίτησή σας, θα ενημερωθείτε για το αποτέλεσμα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να απευθύνεστε στο **Επαρχιακό Γραφείο Ενημερείας** της Επαρχίας σας:

ΛΕΥΚΩΣΙΑ	(02)	804600 804608
ΛΕΜΕΣΟΣ	(05)	305295 305275
ΛΑΡΝΑΚΑ	(04)	630120 630121
ΠΑΦΟΣ	(06)	240235 240241
Πόλις Χρυσοχούς	(06)	321441
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ Ταραλίμνι	(03)	821551 820640
ΛΟΡΦΟΥ Λυρήχου	(02)	932770

*Υπηρεσία
Κατ' Οίκον
Φροντίδας*

Γ.Τ.Π. 59/2000 - 5.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Τυπογραφεία Αρχοντίδης Ατδ

ΥΚΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Λευκωσία, 2000

Γιατί τους ανθρώπους
πολλά δεινά τους βροιάζουν
όταν μάλιστα
ο δρόμος της ζωής τους
τραβάει σε μακρός.

Αισχύλου "Πέρσες"

**Μπορεί η Υπηρεσία αυτή
να' ναι μια λύση;**

- Για να μείνετε στο χώρο σας.
- Για να συνεχίσετε να στηρίζετε στις δικές σας δυνάμεις.
- Για να έχετε συμπαράσταση στην καθημερινή σας ζωή.

Η Υπηρεσία Κατ' Οίκον Φροντίδας του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας είναι μια επιλογή που μπορείτε να κάνετε.

**Ποια είναι η Υπηρεσία
Κατ' Οίκον Φροντίδας;**

Το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας οργάνωσε και λειτουργεί ειδική Υπηρεσία για να παρέχει εξυπηρέτηση στο σπίτι σε ηλικιωμένα/ανάπηρα άτομα ή σε οικογένειες με ειδικές ανάγκες.

**Ποιοι είναι οι στόχοι
της Υπηρεσίας;**

Στόχοι της Υπηρεσίας είναι:

- Η στήριξη των ατόμων αυτών για να μείνουν όσο το δυνατό πιο πολύ χρόνο στο δικό τους περιβάλλον.
- Η δημιουργία προϋποθέσεων για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάπτυξη των δυνατοτήτων των ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Η υποστήριξη της οικογένειας ώστε να κρατήσει κοντά της τα ηλικιωμένα/ανάπηρα μέλη της.
- Η άσκηση των μελών της οικογένειας ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται σε βασικές οικιακές και οικογενειακές ευθύνες.

Πώς λειτουργεί η Υπηρεσία αυτή;

Το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας εργοδοτεί Φροντιστές/Φροντίστριες που είναι ειδικά καταρτισμένοι και τοποθετημένοι στα Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας. Οι Φροντιστές/Φροντίστριες επισκέπτονται τα σπίτια των ατόμων που δικαιούνται φροντίδα και τους προσφέρουν υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Η εξυπηρέτηση γίνεται με βάση σχετική Νομοθεσία.

Τι προσφέρει η Υπηρεσία;

Η Υπηρεσία Κατ' Οίκον Φροντίδας προσφέρει:

- 1 ● Ατομική καθαριότητα.
- 2 ● Καθαριότητα σπιτιού.
- 3 ● Πλύσιμο ρούχων.
- 4 ● Συνοδεία στο νοσοκομείο.
- 5 ● Διάβασμα.
- 6 ● Εξωτερικές εργασίες π.χ. πληρωμή λογαριασμών, ψώνια.
- 7 ● Άσκηση των μελών της οικογένειας σε βασικές οικιακές και οικογενειακές εργασίες.

**Ποιος δικαιούται φροντίδα
από την Υπηρεσία;**

Στο στάδιο αυτό, η Υπηρεσία καλύπτει κυρίως άτομα που δικαιούνται Δημόσιο Βοήθημα και άτομα που δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τις ειδικές ανάγκες τους από τα εισοδήματά τους.

**Πώς να ζητήσω φροντίδα
από την Υπηρεσία;**

Μπορείτε να ζητήσετε έντυπο αίτησης από το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας της Επαρχίας σας και να το υποβάλετε συμπληρωμένο στο ίδιο Γραφείο.

Αφού μελετηθεί η αίτησή σας από Λειτουργό του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας, θα αποφασιστεί αν δικαιούστε να σας παρασχεθεί φροντίδα και πόσο συχνά.

μερίας υποβάλλει σχετική έκθεση προς τον Επαρχιακό Λειτουργό Ευημερίας για τη δυνατότητα, γνώσεις και εμπειρίες του αιτητή, καθώς επίσης τη βιωσιμότητα της δραστηριότητας που προτείνει ο αιτητής.

-) Η εισήγηση, μαζί με τις θέσεις του Επαρχιακού Λειτουργού Ευημερίας και όλα τα αποδεικτικά στοιχεία αποστέλλονται στη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, για απόφαση.
-) Υποβάλλεται από το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας προς τη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας σχετική έκθεση για την αξιοποίηση του ποσού που παραχωρήθηκε στο τέλος των πρώτων μηνών και στο τέλος του πρώτου έτους από την έγκριση.

οείται ότι Λειτουργός Ευημερίας θα πραγματοποιεί περιοδικούς ελέγχους και θα αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του Σχεδίου και κατά πόσο η κορηγία υλοποιήθηκε για το σκοπό που δόθηκε.

ερισσότερες πληροφορίες μπορούν να δοθούν από Κεντρικά Γραφεία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή από τα κατά τόπους Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας.

Πληροφορίες

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να απευθύνεστε στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας της Επαρχίας σας:

Λευκωσία:	22804600 22804762
Λεμεσός:	25804450 25804457
Λάρνακα:	24800102 24800212
Πάφος:	26306240 26306241
Πόλη Χρυσοχούς:	26321441
Αμμόχωστος- Παραλίμνι:	23811720 23811730
Ευρύχου:	22870582

Γ.Τ.Π. 112/2005—5.000
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκτύπωση: Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Δεν πιστεύω στην ηλικία. Όλοι οι ηλικιωμένοι κουβαλάνε στα μάτια τους ένα παιδί και τα παιδιά συχνά μας κοιτάνε σαν τα βαθιά γεράματα»

Πάμπλο Νερούντα

Α. Σκοπός

Το Σχέδιο αυτό έχει στόχο να δώσει κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστηριοποίηση και συμμετοχή τους στην κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό περιορίζεται η ιδρόνεια, η ανία, η μελαγχολία και το άγχος, και γενικά βελτιώνεται η ψυχολογική τους κατάσταση. Παράλληλα αναμένεται ότι το Σχέδιο αυτό θα συμβάλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και γενικά της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων.

Β. Δικαιούχοι

Άτομα 63 χρόνων και άνω οι οποίοι είναι λήπτες ιημόσιου βοηθήματος ή των οποίων το εισόδημα δεν υπερβαίνει τις £400 μηνιαίως για ένα άτομο και £500 για ζεύγος. Νοείται ότι θα λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα του ζεύγους στις περιπτώσεις συνεταιρισμού των δύο συζύγων.

Γ. Όροι παροχής

α) Το Σχέδιο παρέχει επικορήγηση μέχρι του ποσού των £1.500, το οποίο δυνατόν να δίνεται σταδιακά. Σε περίπτωση συνεταιρισμού συζύγων στο ίδιο Σχέδιο, το ποσό αυξάνεται κατά 50%. Σε

περίπτωση συνεταιρισμού με άλλα δικαιούχα άτομα πλην του/της συζύγου, έκαστος δικαιούχος έχει ξεχωριστό δικαίωμα.

(β) Μετά πάροδο 3 χρόνων, είναι δυνατόν να επικορηγηθεί το ίδιο άτομο για δεύτερη φορά, αν κριθεί τούτο σκόπιμο υπό τις περιστάσεις, ωστόσο προτεραιότητα δίνεται σε άτομα που υποβάλλουν αίτηση για πρώτη φορά.

(γ) Το ποσό, που παρέχεται μέσω του Σχεδίου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αγορά εξοπλισμού ή/και υλικών για έναν ή περισσότερους από τους πιο κάτω τομείς εργασίας ή για τις σχετικές δαπάνες για την έκδοση λογοτεχνικών έργων ή άλλης πνευματικής φύσεως εργασία:

- (i) Γεωργία/κτηνοτροφία/καλλιέργεια λαχανικών/κηπουρική.
- (ii) Κατασκευή υφαντών/κεντημάτων.
- (iii) Κατασκευές κεραμικών και άλλων ειδών.
- (iv) Χρυσοκοία, αργυροκοία κ.λπ.
- (v) Κατασκευή κυπριακών γλυκών/μαρμελάδων/φαγητών κ.ά.
- (vi) Ζωγραφική/χαλκογραφία/ξυλογλυπτική/καλαθοπλεκτική.
- (vii) Σηροτροφία και επεξεργασία μεταξιού, κατασκευή κάδρων ή μεταξωτών.
- (viii) Συγγραφή και έκδοση λογοτεχνικών έργων ή άλλης φύσεως πνευματική εργασία.
- (ix) Διεκπεραίωση εργασιών με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.
- (x) Οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα κρίνεται ότι εξυπηρετεί το σκοπό του Σχεδίου.

Τα πιο πάνω μπορεί να γίνουν είτε ατομικά από τον αιτητή είτε σε συνεργασία με άλλα άτομα.

(δ) Αιτήσεις υποβάλλονται από ηλικιωμένα άτομα συνοδεύονται από ευπόγραφη δήλωση τους το κορήγημα θα διατεθεί μόνο για το σκοπό τον οποίο παραχωρείται. Η υπογραφή του αιτη πιστοποιείται από δύο μάρτυρες.

(ε) Σε αντίθετη περίπτωση ή όπου το έργο πραγματοποιήθηκε με υπαιτιότητα του αιτητή, πρέπει να επιστραφεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ολόκληρο ή μέρος του ποσού, ανάλο με την πρόοδο του έργου για το οποίο παραχωρήθηκε.

Δ. Διαδικασία

Κάθε ενδιαφερόμενο άτομο υποβάλλει προς Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αίτηση σε ειδικό έντυπο, με τα ακόλουθα δικαιολογητικά στοιχεία:

- (α) Έγγραφες προσφορές από τουλάχιστον διαφορετικούς προσφοροδότες για το είδος κ την αξία του εξοπλισμού ή/και των υλικών που χρειαστούν για την επαναδραστηριοποίηση (όπου εφαρμόζει).
- (β) Τίτλο ιδιοκτησίας ή ευπόγραφη δήλωση τε ιδιοκτήτη της υπό καλλιέργεια γης, ότι παραχωρή αδειά στο ηλικιωμένο άτομο να τη χρησιμοποιήσ (όπου εφαρμόζει).
- (γ) Για καλύτερη αξιοποίηση της κορηγίας, μπορεί ζητείται από τον αιτητή να παρακολουθήσει, όπ χρειάζεται, μαθήματα που προσφέρονται δωρε (π.χ. από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμο από το Υπουργείο Γεωργίας ή από οποιαδήποτε άλλη Υπηρεσία).

Ε. Εφαρμογή του Σχεδίου

(α) Η εξέταση της αίτησης γίνεται από το οικείο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας. Λειτουργός Ευ